U N I V E R Z I T A P A L A C K É H O V O L O M O U C I

C Y R I L O M E T O D Ě J S K Á T E O L O G I C K Á F A K U L T A

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Teologické nauky

SESTRY DOMINIKÁNKY VE STŘELICÍCH (1919-2023)

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D.

Olomouc 2024 PharmDr. Helena Hřebačková

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Brně 15. dubna 2024 Helena Hřebačková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Jitce Jonové, Th.D. za velmi cenné metodické rady, kritické připomínky a nesmírnou trpělivost, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat sestře Kristě Chládkové za zpřístupnění kongregačního archivu, sestře Bedřišce Neradové za pomoc při vyhledávání archivních materiálů a sestře Gabriele Vlkové za technické rady při psaní práce. Dále děkuji sestrám, zvláště Terezii Dvořákové, za jedinečná osobní svědectví o střelickém klášteře ve 2. polovině 20. st. A také děkuji brněnskému konventu České kongregace sester dominikánek za modlitby a trpělivost během mého psaní.

Obsah

Obsah ... 1

Úvod ... 5

1. Česká kongregace sester dominikánek jako součást dominikánské rodiny ... 7

1.1. Dominikánská rodina ... 7

1.2. Sv. Dominik, Řád bratří kazatelů ... 7

1.3. Dominikánský řád v českých zemích ... 8

1.4. Česká kongregace sester dominikánek ... 9

1.4.1. Počátky kongregace a její účel; právní otázka ... 9

1.4.2. Další vývoj kongregace, vznik jednotlivých filiálních domů ... 12

2. Sestry dominikánky ve Střelicích ... 15

2.1. Přípravy na založení domu ... 15

2.2. Založení ústavu a domu a rok 1919 ... 15

2.3. Vývoj ústavu a komunity v letech 1920 – 1945 ... 17

2.3.1. Provázanost zařízení a komunity ... 17

2.3.2. Ústav pro duševně úchylnou mládež a pomocná škola ... 17

2.3.2.1. Organizace ústavu a školy a počty chovanců a žáků ... 17

2.3.2.2. Pro radost i poučení ... 20

2.3.2.3. Odborné vzdělání sester ... 20

2.3.2.4. Ekonomické zajištění ústavu – subvence, další příspěvky, sbírky ... 20

2.3.2.5. Kontroly a inspekce ... 23

2.3.2.6. Další návštěvy, exkurze a kurzy ... 24

2.3.3. Konvent sester dominikánek ... 24

2.3.3.1. Počty sester ... 24

2.3.3.2. Představené komunity ... 25

2.3.3.3. Návštěvy generální představené, vizitace ... 26

2.3.3.4. Vlastnictví budovy ... 27

2.3.3.5. Kaple ... 28

2.3.3.6. Působení kněží v komunitě ... 28

2.3.3.7. Kontakty s dominikány ... 30

2.3.3.8. Společenství laických terciářek OP (tzv. III.řád) ... 30

2.3.3.9. Exercicie ... 31

2.3.3.10. Další události ... 32

2.3.4. Materiální záležitosti – budování, opravy, vybavení ... 32

2.3.4.1. Hlavní budova ... 32

2.3.4.2. Hospodářství ... 34

2.3.4.3. Les ... 35

2.3.4.4. Pozemky ... 35

2.3.4.5. Úroda na pozemcích sester ... 36

2.3.4.6. Hřbitov ... 36

2.3.5. Střelické sestry a 2. světová válka ... 36

2.3.6. Poslední dny války ... 39

2.4. Vývoj ústavu a komunity v letech 1946 - 1984 ... 39

2.4.1. Poválečná situace – do činnosti sester zasahuje stát ... 40

2.4.1.1. Organizace ústavu ... 40

2.4.1.2. Pro rozvoj i pro radost ... 45

2.4.1.3. Odborné vzdělání sester ... 46

2.4.1.4. Ekonomické zajištění ústavu (i konventu) – subvence, UNRRA, Charita 47

2.4.1.5. Kontroly a inspekce ... 48

2.4.2. Konvent sester dominikánek ... 49

2.4.2.1. Počty sester v letech 1946 až 1984 ... 49
2.4.2.2. Představené komunity ... 49
2.4.2.3. Kaple ... 50
2.4.2.4. Společenství laických OP ... 51
2.4.2.5 Exercicie pro sestry, pro veřejnost ... 52
2.3.3.6. Akce Ř ... 52
2.4.3. Materiální záležitosti – budování, opravy, vybavení ... 53
2.4.3.1. Hlavní budova: ... 53
2.4.3.2. Hospodářství: ... 54
2.4.3.3. Úroda: ... 54
2.4.4. Stavební bytové družstvo Veritas ... 55
2.4.5. Ukončení činnosti sester ve Střelicích v roce 1984 ... 57
2.5. Sestry dominikánky ve Střelicích po roce 1989 ... 58
2.5.1. Sametová revoluce. Zákon č. 338/ 1991 Sb. a jeho důsledky ... 58
2.5.2. Malý přehled v datech ... 58
2.5.2.1. Dominikánky do Střelic ... 58
2.5.2.2. Převorky ... 59
2.5.2.3. Pod Charitou ... 59
2.5.2.4. Apoštolát ... 60
2.5.2.5. Pro kongregaci ... 61
2.5.2.6. Jdeme Domů ... 62
2.5.3. Zrušení komunity a prodej domu ... 62
Závěr ... 63
Seznam literatury ... 65
Seznam příloh: ... 70
Přílohy ... 71
Anotace: ... 88

Úvod

V roce 2024 uplyne 105 let od příchodu sester dominikánek do Střelic u Brna. Od té doby tam sestry jen s krátkým přerušením v letech 1984 – 1991 působily až do 1. srpna 2023, kdy byl na základě rozhodnutí mimořádné generální kapituly z listopadu 2022 řeholní dům zrušen a pak prodán Komunitě blahoslavenství.

Střelická komunita sester byla součástí České kongregace sester dominikánek, která si letos připomíná již 135 let své existence. Kongregace byla založena v roce 1889 a 4. února1908 byla magistrem řádu bl. Hyacintem Maria Cormierem byla přičleněna k Řádu kazatelů, který byl schválen papežem Honoriem III. v roce 1216. Řád bratří kazatelů je součástí církve, která byla založena před více než dvěma tisíci let. Dějiny řeholních společenství jsou součástí dějin církve a dějiny církve nelze oddělit od dějin sekulárních, všeobecných. A všechno, co se děje v čase, je součástí Božího plánu, součástí dějin spásy.

Touto prací bych se chtěla pokusit zachytit krátký – z pohledu věčnosti – úsek těchto dějin. Téměř nevýznamný v kontextu dějin světa a církve jako celku, ale důležitý z pohledu naší kongregace. A možná životně důležitý pro řadu sester, které ve Střelicích během těchto více než sta let žily a také pro zástup těch, kteří jim byli jakýmkoli způsobem svěřeni.

Naše sestry v několika etapách postupně zpracovávaly především na základě kronikářských záznamů nejen dějiny kongregace jako celku (v tom pokračujeme stále), ale usilovaly také o sepsání dějin jednotlivých domů. Tyto většinou končily okamžikem likvidace domu státní mocí, i když kroniky byly a jsou vedeny i nadále. Po sametové revoluci se tehdejší archivářka sestra Božislava Pálková snažila shromáždit všechny dostupné materiály o jednotlivých domech a doplnit chybějící. To se týkalo i Střelic.

V roce 2019 oslavil střelický klášter a ústav 100. výročí založení. Tato skutečnost byla motivačním činitelem pro mou volbu tohoto tématu práce. Dalším důvodem je i ukončení naší střelické historie z důvodu zániku komunity.

Při psaní této práce jsem vycházela především z kronik střelického konventu, dále z kronik kongregace a jednotlivých domů, ve kterých byl střelický konvent zmíněn, ze zachované úřední korespondence, ze zápisů z kongregačních jednání apod. jako z prvotních pramenů, dále z již sestrami zpracovaných dějin kongregace a domů a z několika absolventských prací, které se zabývaly dějinami kongregace nebo

dominikánského řádu. Také jsem použila vzpomínky sester pamětnic a kroniku obce Střelice.

Při zpracování kronik jsem se několikrát setkala s tím, že kronikářky hodnotily události - z dnešního pohledu a při naší znalosti souvislostí - subjektivně, s emotivním podbarvením, záznamy se v různých typech kronik (kronika kongregace, kronika domu) lišily i věcně. Také sestrami psané dějiny byly zřejmě místy ovlivněny vlastní interpretací jednotlivých události. Vybrat objektivní údaje tak bylo místy obtížné. Při hledání pravdivé verze popisovaných událost jsem proto využívala i neveřejné interní zápisy kongregace.

První kapitola této práce pojednává stručně o dominikánské rodině a dějinách dominikánského řádu v českých zemích, druhá kapitola nastiňuje vznik a rozšiřování České kongregace sester dominikánek kongregace[1] zvláště před vznikem střelického kláštera, následující kapitoly se pak podrobněji věnují vývoji této komunity od jejího založení do konce 2. světové války, pak do roku 1984, kdy byla zrušena (včetně stavby a zabavení nového domu v letech 1970 - 1973), a následně alespoň v hlavních bodech shrnuji historii od obnovení komunity po sametové revoluci až k ukončení její současné existence v létě 2023.

[1] V práci používám současný název kongregace, i když se během její existence několikrát měnil.

1. Česká kongregace sester dominikánek jako součást dominikánské rodiny

1.1. Dominikánská rodina

Česká kongregace sester dominikánek je součástí velkého společenství bratří a sester, které v duchu svatého Otce Dominika slouží Bohu a lidem hlásáním Božího slova rozmanitými způsoby podle svého konkrétního povolání, podle potřeb církve a světa, usilujíc přitom o správnou interpretaci potřeb podle znamení doby.

Dominikovo dílo se rozvinulo ve třech řádových větvích:

I. řád: Řád bratří kazatelů („dominikáni“)

II. řád: mnišky kazatelského řádu (kontemplativní sestry)

III. řád: sestry různých dominikánských kongregací a laická sdružení sv. Dominika

1.2. Sv. Dominik, Řád bratří kazatelů

Důvodem vzniku řádu byla potřeba kázáním víry bojovat proti bludům a vést lidi k mravně bezúhonnému životu.[2]

Přelom 12. a 13. století, doba, ve které žil budoucí zakladatel řádu svatý Dominik Guzmán, je dobou, ve které se církev zvláště na jihu Evropy potýká s heretickými názory, které šířili především albigenští a valdenští. Dominik se s nimi setkal, když doprovázel na cestách svého biskupa Diega. Toužil sice po misijním působení u Kumánů, ale papežem Inocencem III. byl poslán na jih Francie právě k albigenským. Viděl neúspěšné snahy papežských legátů, kteří chtěli heretiky obracet mocí a silou, a pochopil, že je nutné, aby vysvětlující slova o víře podepřel životem důsledně žitým podle vzoru prvních křesťanů. Na kazatelské poslání byl dobře připraven předchozím studiem. Dominik doceňoval význam vzdělání, věděl, že za herezemi jeho doby stojí neznalost lidí a že za ni může i neznalost kněží. I proto stál o to, aby mohlo vzniknout společenství kázajících bratří, kteří budou na své poslání řádně připravení vlastním studiem. Proto poslal bratry na univerzity, aby se učili a aby pak učili druhé.[3] Byl si také vědom toho, že bez modliteb nemůže být kázání účinné. Je o něm známo, že ve dne kázal a v noci se modlil. I kvůli modlitební podpoře založil v roce 1206 klášter sester mnišek v Prouille. V roce 1210 zakládá Voj Ježíše Krista, (ze kterého vznikne v budoucnosti nejprve společenství Kajících bratří a sester sv. Dominika a později III. řád sv. Dominika). A pak konečně usiluje o povolení k založení řádu kazatelů. Již

---

[2]KOUDELKA, Vladimír: *Dominik. Zvěstování Božího slova*. Sursum Tišnov, 1992, s. 28.
[3]HŘEBAČKOVÁ, Helena.: Dominik a jeho poslání kázat. *Opusculum.* Praha: Kazatelské středisko České dominikánské provincie, 2021, č. 4. s. 9-11

v roce 1215 složilo několik bratří v Toulouse do Dominikových rukou profesi. Toto založení družiny schválil biskup Fulko z Toulouse. Následně se Dominik vypravil do Říma požádat papeže o schválení nového kazatelského řádu. V té době tam probíhal IV. lateránský koncil, který rozhodl, že se nebudou dál tvořit nová pravidla pro vznikající řeholní společenství, ale pokud takové společenství vznikne, bude si muset zvolit pravidla z již existujících. Dominik si vybral jako základní pravidlo řeholi svatého Augustina, která byla natolik obecná, že umožňovala zachovávat ten způsob života, který Dominik považoval za vhodný pro svůj plán kázání pro spásu duší. Za rok založení řádu je považován rok 1216.[4]

1.3. Dominikánský řád v českých zemích

V následujících desetiletích se Dominikův řád rozšířil po celé Evropě a také na naše území. První založení bylo po roce 1225 v Praze u sv. Klimenta, v letech 1226 – 1300 pak vzniklo dalších 21 mužských dominikánských klášterů[5], které byly součástí polské dominikánské provincie. Vznik české provincie byl definitivně potvrzen v roce 1301. Po roce 1790 – po rozhodnutí císaře Josefa II. o řady rušení klášterů – zůstalo v Čechách a na Moravě sedm dominikánských klášter[6] Roku 1856 byla česká provincie oficiálně zrušena magistrem řádu Vincentem Jandelem a sloučena s provincií rakousko-uherskou v jednu tzv. Říšskou provincii. Tento krok se ukázal jako účinný. Pro výchovu dorostu byl založen noviciát ve Štýrském Hradci. Bratří přibývalo, rozvíjel se i III. řád. V době vzniku kongregace čeští a moravští dominikáni usilují o obnovení samostatné provincie. Pak v květnu 1900 byla na provinčním shromáždění sepsána žádost toto obnovení. Generální kapitula bratří v roce 1904 nařídila novému magistrovi řádu bl. Hyacintovi Maria Cormierovi, aby vizitoval říšskou provincii a pak o obnovení sám rozhodl. Po uskutečněné vizitaci magistr 14. září 1905 Cormier českou provincii obnovil a prvním provinciálem jmenoval P. Václava Bubeníka.[7]

---

[4]KOUDELKA, Vladimír. *Dominik: zvěstování Božího slova*. Sursum. Tišnov, 1992.s.11-13

[5]Olomouc, Brno, Hradec Králové, Jihlava, Jablonné v Podještědí, Turnov, Znojmo, Litoměřice, Sezimovo Ústí, Kolín, České Budějovice, Uherský Brod, Nymburk, Klatovy, Louny, Beroun, Písek, Chrudim, Opava, Plzeň a Šumperk In: [5]ČERNUŠÁK, Tomáš; NĚMEC, Damián a PROKOP, Augustin. *Historie dominikánů v českých zemích*. Dominicana. Praha: Krystal OP, 2001. s. 21-30

[6] V Praze u sv. Jiljí, v Litoměřicích (klášter u sv. Michala zrušen, bratři přesídleni do zrušeného minoritského kláštera u sv. Jakuba), Chebu, Ústí nad Labem, Olomouci (klášter u sv. Michala zrušen, bratři přesídleni do zrušeného františkánského kláštera Na Bělidlech), Znojmě a Uherském Brodě. In:ČERNUŠÁK, Tomáš; NĚMEC, Damián a PROKOP, Augustin. *Historie dominikánů v českých zemích*. Dominicana. Praha: Krystal OP, 2001. s. 112

[7]ČERNUŠÁK, Tomáš; NĚMEC, Damián a PROKOP, Augustin. *Historie dominikánů v českých zemích*. Dominicana. Praha: Krystal OP, 2001. s. 120

První mnišky se v českých zemích objevují roku 1248, kdy se společenství sester založené roku 1240 v Brně a řídící se řeholí sv. Augustina dostává z nařízení papeže Inocence IV. do ochrany dominikánů. První konvent dominikánských mnišek v Čechách pak vzniká před rokem 1277 v Hradci Králové, asi o deset let později konvent v Olomouci, před rokem 1295 v Praze na Újezdě, kolem roku 1300 byl založen ženský konvent také ve Žluticích. Do období 1310 až 1318 je kladena existence konventu v Kralupech, po roce 1312 je založen druhý ženský konvent v Brně a ve 14. století snad existoval i konvent v Duchcově. Nejmladší klášter mnišek v Plzni vzniká delším procesem mezi lety 1708 a 1721.[8] Kláštery dominikánských mnišek se udržely především tam, kde kláštery byly bratří – Praha, Olomouc, Brno. Plzeň. A jako mnohé kláštery bratří vzaly za své také za vlády Josefa II. po roce 1782. V 19. století tak nebyl na území dnešních Čech a Moravy žádný ženský dominikánský klášter. Tato situace se změní v roce 1889.

1.4. Česká kongregace sester dominikánek

1.4.1. Počátky kongregace a její účel; právní otázka

Česká kongregace sester dominikánek vznikla 12. září 1889. Tohoto dne přijela do Olomouce - Řepčína první skupina dominikánek z rakouského Gleisdorfu. Mezi

---

[8]ZOUHAR, Jakub: *Česká dominikánská provincie v raném novověku (1435-1790)*. Praha, 2007. Doktorská disertační práce. UK, PdF. s. 149-155

nimi byla i sestra Marie Rajmunda Jindrová, která se stala zakladatelkou nové kongregace.

Této události předcházelo založení III. řádu při olomouckém klášteře bratří dominikánů v roce 1871. V té době měl klášter německého převora a zřejmě i proto byl v prvních letech minimální zájem o členství[9]. Změna nastala poté, co se vedení III. řádu v Olomouci ujali čeští kněží dominikáni P. Angelus Lubojacký OP a P. Česlav Navrkal OP. V roce 1887 již mělo společenství více než 400 členů. Mezi nimi byly i zbožné a dominikánské myšlence oddané ženy, které chtěly společně žít v blízkosti kláštera bratří dominikánů. Se souhlasem tehdejšího olomouckého převora a zároveň ředitele III. řádu P. Česlava Navrkala OP koupily terciářky Kateřina Zemanová (s. Cecilie) a Vavřína Koutná (s. Filomena) domek v Řepčíně u Olomouce, ve kterém začalo žít sedm terciářek. Měly v úmyslu tam vybudovat klášter a sirotčinec. Po řadě finančních i sousedských obtíží byla budova dokončena v lednu 1889.[10] Kaple byla vysvěcena 3. srpna 1889.[11]

Ještě předtím zahájilo několik terciářek toužících po institucionalizaci svého způsobu života, po skutečném zasvěcení se Bohu řeholními sliby a po životě podle řeholních pravidel se souhlasem provinciála P. Anselmiho svou formaci v klášteře v Gleisdorfu ve Štýrsku, založeném za jeho přispění roku 1881.[12] Snad se můžeme domnívat, že přitom naznačil možnost následně založit filiálku gleisdorfského kláštera na Moravě (předtím už se podílel na založení kláštera sester v Köszegu v Uhrách v roce 1868). Tyto sestry pak přijely spolu se sestrou Rajmundou do Řepčína 12. září 1889. Byla to profesní sestra Dominika Sekaninová, kůrová novicka Česlava Zelinková a pomocná novicka Gundisalva Smolý.[13]

Na vývoj vznikající kongregace měl v prvních letech nezastupitelný vliv tehdejší olomoucký převor P. Angelus Lubojacký OP. P. Angelus si velmi přál, aby také na Moravě působilo ženské řeholní společenství, které by se věnovalo výchově v dominikánském duchu. Stejně tak mu ale šlo o to, aby se ve smíšeném českoněmeckém prostředí (pocházel z Klimkovic) někdo věnoval výchově „v českém

---

[9]Po deseti letech v roce 1880 mělo společenství jen 35 členů. In: BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci - Řepčíně,* tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 25

[10]BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci - Řepčíně,* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 22

[11]*Řepčín kronika mateřince 1890-1914*, rukopis. s. 2

[12]BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci - Řepčíně,* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 25-28

[13]Tamtéž s. 26 a 29

duchu“, tedy v českém jazyce a s českou interpretací kultury a dějin. Jak jsem již uvedla, v Čechách a na Moravě v té době neexistovalo žádné ženské řeholní společenství s dominikánskou spiritualitou. Kláštery sester mnišek byly zrušeny rozhodnutím císaře Josefa II. Ale i kdyby tu kontemplativní sestry mnišky existovaly, nemohly by se věnovat výchově a vyučování. A žádná ženská dominikánská kongregace ještě u nás nebyla založena.

P. Angelus OP zachránil budovy nového kláštera v Řepčíně před prodejem pro dluhy tím, že vyjednal s vedením provincie bratří vyrovnání dluhu, kterým byla zatížena novostavba, z prostředků olomouckého a pražského kláštera bratři dominikánů.[14]

V srpnu 1889 byla podána olomoucké arcibiskupské konsistoři žádost o povolení k usazení sester v nově zbudovaném klášteře a o zřízení „vychovávacího ústavu čili penzionátu“ (místo původně plánovaného sirotčince – zřejmě opět pod vlivem P. Angela OP). Následně byla podána žádost c. k. zemské školní radě v Brně o povolení ke zřízení soukromé trojtřídní školy obecné s vyučovací řečí českou.[15] Žádosti bylo vyhověno 17. září 1889 a již 20. září téhož roku byla zahájena její činnost.[16] *„Zřízením tohoto slovanského ústavu vyhověno konečně přirozenému zákonu, že dítky slovanské mají se učiti v jazyku svém mateřském. Tímto alespoň poněkud vynahrazena křivda páchaná po dvě stě let na ubohém lidu našem. Mládež naše byla odchovávána v cizáckém jazyku, ano i štvána a vedena vychovateli svými, aby se za svou matku, za svou řeč styděla a ji potupovala.*[17]

A především má P. Angelus zásluhy na tom, že se řepčínský klášter stal mateřincem[18] nové samostatné kongregace a ne filiálkou gleisdorfského kláštera.[19] Před vlastním založením kongregace se tedy potkala touha terciářek s touhou dominikána a pak se události daly do pohybu.

Z pohledu práva bylo postavení kongregace řadu let „nestandartní“. Jak jsem uvedla výše, na konci devatenáctého století neexistovala samostatná česká dominikánská provincie, na území Rakousko-Uherska byla tzv. Říšská provincie (samostatná vznikla

---

[14]Celkem šlo 36 tisíc zlatých. In: *Řepčín kronika mateřince 1890-1914*, rukopis. s . 2
[15]*Řepčín kronika mateřince 1890-1914*, rukopis. s. 3
[16]Tamtéž s. 2
[17]Tamtéž s. 6
[18]Řepčínský konvent byl samostatným převorátem, mateřincem nové kongregace se stal až založením první filiálky ve Vyškově roku 1896. Zprvu se nepoužíval termín kongregace, ale provincie. In: BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 78

[19]BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 18-19

v roce 1905). Zatímco se Rakušanky domnívaly, že v Olomouci zakládají filiálku – dá se to předpokládat z toho, že gleisdorfské sestry zařídily alespoň základní vybavení vznikající komunity - P. Angelus od začátku počítal s tím, že vzniká nová kongregace. Měla být ryze česká a měla se věnovat vyučování v českém jazyce – to předpokládalo její samostatnost. Zakladatelka nové kongregace sestra Rajmunda vlastně nevěděla, že je zakladatelkou.

Právní nejasnosti pak provázejí kongregaci ještě řadu let – neexistence vlastních schválených stanov (do roku 1909 se sestry řídily stanovami kongregace bl. Markéty, které si přinesly z Gleisdorfu), P. Tomáš Anselmi OP, provinciál Říšské provincie, oznamuje olomouckému kardinálovi Fürstenbergovi příchod sester dominikánek jako založení gleisdorfské filiálky, ale olomoučtí dominikáni to považují za zrod samostatné kongregace, sestry jsou sice dominikánky, ale k přivtělení kongregace k dominikánskému řádu došlo až v roce 1908) atd.[20]

1.4.2. Další vývoj kongregace, vznik jednotlivých filiálních domů

Přes všechny právní nejasnosti, přes materiální nedostatek v mateřinci v Olomouci - Řepčíně, přesto, že mladé sestry umíraly na TBC i vyčerpáním[21], přesto, že řepčínské školy byly v Olomouci určitými skupinami lidí vnímány jako konkurenční a tím i nežádoucí[22], přesto všechno velmi rychle přibývalo sester a také se objevovala pozvání k nové činnosti nebo k převzetí činnosti v místě již existující (často od místních kněží).

První filiálka vzniká ve Vyškově v roce 1896, kde sestry převzaly měšťanskou školu založenou Školním družstvem (na jehož založení se podílel tehdejší dražovický farář Antonín Cyril Stojan).[23] Od roku 1897 působily sestry v Klimkovicích[24]. V roce 1902 byla založena filiálka Kokory zásluhou tamního faráře P. Daniela Deutsche, který usiloval o školu pro vzdělání a výchovu selských dívek. Posléze tam vznikl

---

[20]NERADOVÁ, Marie: *Vznik a prvních padesát let České kongregace sester dominikánek*. Olomouc, 1997. Závěrečná práce. UP, CMTF. s. 13 – 16.

[21] BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 84

[22] Tamtéž s. 93-98

[23]Na budovu přispěla První kontribučenská spořitelna. In: BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 124

[24]V budově kláštera chtěl P. Angelus Lubojacký založit novou mužskou kongregaci. Když se to nezdařilo, koupil budovu pan Vozák a daroval ji dceři, která vstoupila do kongregace (s. Zdislava). In: BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 124

i sirotčinec.[25] Čtvrtá filiálka byla nabídnuta kongregaci roku 1906 v Jasenné, kde sestry převzaly vyučování na tamní jednotřídní škole.[26] Do Liptálu přišly sestry v roce 1907 na pozvání P. Františka Štěpána, který zřídil v obci obecnou školu pro katolické děti a sirotčinec.[27] Škola byla pak rozšířena i na měšťanskou. V roce 1907 přijala kongregace činnost v sirotčinci v Praze – Asyl Pražského Jezulátka.[28] Do Křelova u Olomouce sestry pozvali manželé Lakomí v roce 1910, kteří tam chtěli založit nadační sirotčinec. To se uskutečnilo v roce 1913.[29] V Morkovicích působily sestry od roku 1912 v nadačním sirotčinci P. Jana Churého. V Brně začaly sestry působit v témže roce. Nejprve na Vídeňce.[30] Ale již v roce 1913 sestry zřizují v Brně na Veveří 27 ústav pro slabomyslné a zároveň hudební školu a pracovnu.[31] Do Přerova roku 1912 pozval sestry P. Ignác Zháněl, aby tu provozovaly jesle, chudobinec a posléze sirotčinec.[32] V roce 1913 byly sestry pozvány do Předklášteří u Tišnova. Nejprve pracovaly v opatrovně pro děti zřízené spolkem Zdislava, pak provozovaly mateřskou školu a nakonec převzaly i místní chudobinec.[33] Také v roce 1913 je pozvala hraběnka Kustosch do Jenšovic u Mělníka, aby tam spravovaly jesle a opatrovnu, ale sestry tam byly jen krátce.[34] Další založení v plodném roce 1913 se uskutečnilo v USA v Pensylvánii, kam sestry pozval P. Jan Maršálek, farář slovenské osady ve Ford City u Pittsburku.[35] Poslední filiálka před začátkem války vznikla ve Vlaštovičkách roku 1914. Matice cyrilometodějská tam zřídila dvoutřídní obecnou školu a sirotčinec, kde

---

[25] BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 124

[26] Filiálka zanikla v roce 1927.

[27] BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 124

[28] Zakladatelka Asylu učitelka Anna Tichá vstoupila pak do kongregace. In: BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 125

[29] BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 125

[30] Na pozvání Křesťansko-sociálního spolku žen a dívek Zdislava měly převzít nádražní misii a provozovat s ní spojený penzionát, posléze vybudovat jesle a útulek pro chudé dělnické děti, ale nakonec se se spolkem nedohodly. In: BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 125

[31] BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 125

[32] Tamtéž s. 125

[33] Tamtéž s. 125

[34] BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 125

[35] Postupně tam pak vzniklo sedm domů. In: BĚHALOVÁ, Jiřina: *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci-Řepčíně, I. díl, 1. část;* Jesenec, tisk sester pro vlastní potřebu, 1949. s. 126

pak sestry pracovaly.[36] V roce 1916 začaly sestry ještě působit u slabomyslných dětí v Lomnici u Tišnova.[37] To, že byl tamní dům pro takovou činnost nevyhovující, bylo jednou z příčin založení ústavu ve Střelicích. Další filiálky vznikaly po 1. světové válce – první z nich ve Střelicích v roce 1919.[38]

---

[36]Ještě během války tam byla zřízena mateřská a obecná škola a konaly se večerní kurzy ručních prací.

[37] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích,* rukopis. s. 3

[38]V dalších letech sestry působily ještě v Kravařích, Chrlicích, Nových Hvězdlicích, Pržně, Košicích (tyto po vypovězení Maďary v roce 1938 a pak pět let v Humenném a Petrovanech), Víceměřicích, v Růžencové výrobně v Praze (tato komunita zažila „totalitní“ stěhování do Litoměřic a Snědovic, nakonec na Měděnec), u slepců v Brně-Jundrově a v Praze na Palatě, v Bojkovicích, Opavě a Jesenci, v Hranicích, Šilperku a Litovli. Na řadu dalších míst se dostaly nedobrovolně jako internované. V roce 1957 vznikly ještě komunity v Buchlovicích a Hodoníně, kde sestry pracovaly v domovech důchodců. Pro účely rekreace sester byla pronajata fara ve Křtinách (1970-1978) a pro rekreaci svěřenců z Víceměřic zakoupen domek v Podivicích – na obou místech byly malé komunity sester. In: HŰBNEROVÁ, Andrea: *Dominikánky ve stínu hákového kříže (1938 – 1945).* Seminární práce. Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D. Zatím poslední založení, už „posametové“ založení se uskutečnilo v roce 2010 v Plzni.

2. Sestry dominikánky ve Střelicích

2.1. Přípravy na založení domu

První český ústav pro slabomyslné děti s pomocnou školou na Moravě zřídily sestry dominikánky roku 1913 v Brně na Veveří 27.[39]Další ústav sestry převzaly roku 1916 v Lomnici u Tišnova od jeho zakladatelky a ředitelky Johany Donnebaumové[40]. Budova ale nevyhovovala svému účelu a proto se sestry snažily situaci řešit přesunem ústavu na jiné místo.

2.2. Založení ústavu a domu[41] a rok 1919

Na zřízení ústavu ve Střelicích má zásluhu rodina brněnského advokáta Dr. Peregrina Fiše, který upozornil sestru Cecilii Nesvadbovou na možnost koupit pro tyto účely nedostavěný zámek ve Střelicích od hraběte Alberta Herbersteina. Se stavbou budovy podle projektu brněnského architekta Bohumíra Čermáka[42] se začalo v roce 1913[43] a stavba pokračovala do vypuknutí světové války v roce 1914. Během války byla v nedostavěné budově ubytována armáda. Rodina hraběte Herbersteina pak již neměla o zámek zájem a nabídla ho k prodeji. Dominikánky sestra Cecilie se sestrou Ludvíkou Horňanskou si v červenci 1918 dům prohlédly a usoudily, že budova i její okolí vyhovují plánovanému účelu – zřízení výchovného ústavu. Koupi budovy projednaly s vedením kongregace a po schválení arcibiskupskou konzistoří v Olomouci a biskupským ordinariátem v Brně byla 16. 8. 1918 uzavřena kupní smlouva. Úřední práce provedl již zmíněný advokát dr. Fiša. Jako majitel domu ve Střelicích byl zapsán Konvent sester dominikánek v Brně. Kupní cena činila 150.000 Kč. Za budovu s dvaceti obytnými místnostmi a řadou dalších včetně domku hlídače a kůlny se to nezdálo mnoho, nicméně i tak se koupí dostal brněnský konvent do značných finančních obtíží a musel si celou částku půjčit (u Hyphoteční banky 80.000 Kč a u Cyrilometodějské záložny 70.000 Kč). Kromě těchto prostředků byly třeba ještě další na dokončení stavby a její vybavení potřebným nábytkem. Na budování

---

[39]Internát zřízen se souhlasem zemského výboru moravského – přípis z 19. 9.1913 č. 59897, pomocná škola se souhlasem zemské školní rady ze dne 22. 9. 1913 č. 25975. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích,* Rukopis, s. 3

[40] : *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích,* rukopis s. 3-4

[41] : *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích,* rukopis s. 13-14

[42] FOLTÝN, Dušan a kol.: *Encyklopedie moravských a slezských klášterů.* Praha: Libri, 2005. ISBN 80-7277-026-8. s. 657-658

[43] Podle kroniky obce Střelice již o rok dříve v roce 1912. In: *Kronika obce Střelice* .s.184 (příloha č.1)

se podařilo sestrám získat od zemského výboru subvenci 10.000 Kč, což bylo spíše symbolické.[44]

Rok 1919 začal pro sestry důležitým rozhodnutím – 10. ledna brněnský ordinariát udělil *„sestrám dominikánkám z mateřince řepčínského“* [45] dovolení usadit se ve Střelicích. Také moravské místodržitelství souhlasilo 3. ledna se zřízením odbočky ve Střelicích, *„aby tam byl přeložen ústav pro slabomyslné dítky, jenž až dosud byl umístěn v domě jmenovaných sester v Brně, na Veveří č. p. 27.“*[46] Sestry hned zahájily dokončovací práce: položení parket, zasazení oken a dveří, výmalbu celého domu, zřízení prádelny a pekárny v suterénu, zavedení vody do domu pomocí benzínového čerpadla atd. Cena prací činila celkem 50.000 Kč a z výčtu je zřejmé, že úprav v domě bylo opravdu hodně.

19. března na slavnost sv. Josefa vyrazila první brněnská sestra Dionýsie Johanesová spolu se třemi staršími chovanci pěšky do Střelic. Na vozíku si vezli potraviny a nářadí pro práci na zahradě, aby mohli začít jarní práce. Chlapci se vrátili zpátky a sestře Dionýsii přišli na pomoc hlídač a služka. A za měsíc byla z Řepčína poslána do Střelic druhá sestra, kuchařka Sarkandra Nováková. Následně přišly dvě sestry se dvaceti dětmi z Brna a na konci května pátá sestra také s dvaceti slabomyslnými dětmi z ústavu z Lomnice. Správa ústavu rozhodla rozdělit děti podle pohlaví. Ústav pro slabomyslné chlapce zůstal ve Střelicích, v Brně na Veveří byl ústav pro slabomyslná děvčata. Součástí obou ústavů byla pomocná škola, dílny a pracovny, ve Střelicích navíc i polní hospodářství a zahrada. Správkyní obou ústavů byla sestra Marie Cecilie Nesvadbová. Ta vypracovala „domácí řád“, který byl platný v obou zařízeních (viz příloha č. 3).

13. července. 1919 byla posvěcena kaple[47] a zároveň i byla požehnána i celá budova. Obřad vykonal provinciál P. Václav Bubeník OP.

K 1. září. 1919 bylo ve Střelicích šest sester – sestra Cecílie Nesvadbová, správkyně školy a učitelka v české třídě pomocné školy, sestra Sarkandra Nováková, učitelka v německé třídě pomocné školy, sestra Regina Vovsová, učitelka v přípravce, sestra Dionýsie Johanesová, ošetřovatelka dětí, sestra Veronika Chuchmová pro domácí práce a sestra Krista Filipková, kuchařka. Dětí bylo padesát ve třech odděleních.

---

[44] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích. Rukopis* s. 13 -14
[45]Tamtéž s. 15
[46]Tamtéž s. 15
[47] Oltář a také další mobiliář byl vypůjčen nebo darován ze zrušené kaple vojenské nemocnice uprchlického tábora v Pohořelicích. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích,* rukopis s. 17-18

V listopadu byl zrušen ústav v Lomnici. Asi padesát dětí se spolu s dalšími třemi sestrami 19. listopadu. 1919 přestěhovalo do Střelic. V ústavu bylo pak asi sto slabomyslných dětí. Dvacet idiotických dětí bylo posláno do Brna. Lomnický dům byl prodán a peníze byly použity na úhradu dluhů ve Střelicích a na dokončovací práce a vybavení. Lomnický inventář byl rozdělen mezi Střelice a Brno, další vybavení pocházelo od dobrodinců (např. paní Dr. Fišové)[48].

S příchodem zimy nastala v ústavu velmi obtížná situace – nemoci dětí, nedostatek uhlí a brambor za vysoké ceny. *„Až na Štědrý den dostaly jsme vagon polozmrzlých a polonahnilých dobytčích brambor, nic větších než velký ořech; byly již důkladně přebrány. Ubohé děti! Vlastní rodiče hledí se takových chudáčků zbavit, a ústav, který se jich z milosrdenství ujme za nepatrný poplatek 1-2 K denně nemůže od necitelných boháčů ani bídný brambor pro ně sehnat.*[49]

Situaci s nedostatkem potravin nakonec vyřešily dary amerického Červeného kříže evropským dětem.[50]

2.3. Vývoj ústavu a komunity v letech 1920 – 1945

2.3.1. Provázanost zařízení a komunity

Ve Střelicích vzniká zároveň komunita sester i zařízení, ve kterém budou sestry působit. Existence zařízení pro výchovu a vzdělávání je důvodem, proč sestry do Střelic přicházejí. A všechny, které dostávají do Střelic asignaci, dostávají ji proto, aby v tomto zařízení působily – ať už přímo ve výchově či ošetřování svěřených dětí, nebo zprostředkovaně při zajišťování hmotných potřeb domu – ústavu i komunity.

2.3.2. Ústav pro duševně úchylnou mládež a pomocná škola

2.3.2.1. Organizace ústavu a školy a počty chovanců a žáků

V květnu 1920 proběhla v ústavu inspekce, která nařídila některé organizační změny – rozdělení dětí do skupin po 12 – 15 (pro každou skupinu byla určena ošetřovatelka, kvalifikovaná učitelka a další síly pro dozor při práci), byly zavedeny výkazy o všech ubytovaných i o ně pečujících a byl doporučen postup pro přijímání dětí do ústavu (včetně vyjádření lékaře). Dále bylo doporučeno oddělit dospívající chlapce a děvčata, chlapce umístit ve Střelicích a děvčata v Brně. S rozdělením souhlasil i biskupský ordinariát v Brně a uskutečnilo se na začátku školního roku 1920/21. Následně sestry

---

[48] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis s. 21
[49] Tamtéž s. 22
[50] Tamtéž s. 22

žádaly ministerstvo sociální péče v Praze o subvenci pro oba ústavy a obdržely 25.000 Kč. Po prázdninách došlo i k několika změnám v řadách sester, asi nejvýznamnější byla asignace sestry Cecilie Nesvadbové do Brna.[51]

Od začátku školního roku byly tedy děti rozděleny do pěti skupin:

I. odd. Vzdělání schopné české národnosti

II. odd. Vzdělání schopné německé národnosti

III. odd. Přípravka – příprava na školní vyučování, nácvik čistoty a pořádku

IV. odd. Vzdělávání neschopní, těžce postižení – jsou ošetřování

V. odd. Dospělí chlapci, kteří vychodili školu nebo nejsou schopní vyučování, ale jsou schopní fyzické práce.[52]

V roce 1922 už byla kapacita ústavu naplněna, dětí bylo více než sto. Na žádost zemského výboru byla zrušena německá pomocná třída a od začátku školního roku 1922/1923 byly zřízeny dvě přípravky a jedna pomocná třída.

V listopadu 1924 bylo přemístěno 18 chovanců starších osmnácti let do nového ústavu ve Víceměřicích.[53]

V roce 1925 došlo k velkému úbytku chovanců ve Střelicích. Sestra Cecilie Nesvadbová, bývalá ředitelka střelického a brněnského ústavu, iniciovala a prosadila založení nového moderního ústavu pro slabomyslné v Brně na Lerchově ulici [54] a převzala do tohoto ústavu všechny děti z ústavu sester dominikánek na Veveří v Brně a také 33 vzdělavatelných dětí ze Střelic.[55] V září požádala o zbylé střelické děti, kterých bylo v ústavu ještě 44, ale už jí nebylo vyhověno, se souhlasem zemského výboru děti zůstaly.[56] Ale protože v ústavu nezůstaly téměř žádné děti vzdělavatelné, byla v tomto roce zrušena pomocná škola.[57]

Když během 1928 přibyli chovanci schopní vzdělávání, podaly sestry žádost o znovuzřízení pomocné školy. Původní rozhodnutí o úředním povolení školy bylo ztracené, bylo třeba znovu jednat. Jednání bylo úspěšné, byly schváleny prostory pro školní třídy a vyučování začalo hned, schválení sestry obdržely 13. října 1928[58]

---

[51]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 26
[52]Tamtéž s. 27
[53] Tamtéž s. 36
[54] *Zápisy o kongregaci sester cyrilometodějských a Moravě* s.7 nn (xerokopie kroniky)
[55]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 38
[56]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis s. 38
[57] Sestra Cecilie Nesvadbová byla určitý čas v exkalustraci a nakonec vystoupila z ČKSD a založila nejen Cyrilometodějský ústav na Lerchové, ale také samostatnou Cyrilometodějskou kongregaci. Dle *Kroniky ústavu sester Dominikánek ve Střelicích „se souhlasem generální představené "*[57] (tj.matky Augustiny).
[58]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis s. 46 - 52

Také v roce 1929 bylo provedeno několik organizačních změn. Dosud přicházely subvence pouze do Střelic, kde pak byly přerozdělovány tak, aby určitý podíl připadl i pro Víceměřice.[59]Byly upraveny počty míst a bylo rozhodnuto, že každý ústav bude hospodařit úplně samostatně. Kvůli tomuto přesunu starších chlapců byli na uvolněná místa přijímáni chlapci mladší (8 - 11 let). Protože někteří se zdáli být vzdělávání schopní, byla otevřena další přípravka, ve které by si buď osvojili začátky psaní, čtení a počtů, nebo by se zjistilo, že žák není dalšího vzdělávání schopný. Přípravka nebyla úředně ohlášená, proto v ní nemusela vyučovat kvalifikovaná učitelka.[60]

Na konci roku 1930 bylo v ústavu 59 chovanců, z toho 48 na zemských nadačních místech.[61] Na konci školního roku 1930/31 bylo v jednotřídní pomocné škole 20 žáků, což byl maximální povolený počet. Proto bylo požádáno o povolení k otevření další třídy. Žádosti bylo vyhověno jak zemskou školní radou, tak i generální představenou.[62]

Podle vládního nařízení ze 4. března 1930 musely mít ústavy písemné povolení k přijímání dětí do ústavní péče. To se pro střelický ústav podařilo vyřídit 8. října 1931.

V únoru 1931 konvent podal žádost na ministerstvo školství a národní osvěty o udělení práva veřejnosti pro pomocnou školu. Vyřizování trvalo více než rok, do června 1932. Právo veřejnosti získala pomocná škola s účinností od 1. září 1932.[63]

Od roku 1932 se v kronice začaly pravidelně uvádět údaje o počtu chovanců ústavu a žáků pomocné školy (také o počtu sester). Tabulka, která shrnuje početní stavy v ústavu a ve škole v letech 1932 až 1945 (pokud byly v kronice uvedeny) je v příloze.

3. září 1945 byl zahájen první poválečný školní rok ve dvoutřídní pomocné škole. Protože se všichni přihlášení hoši ještě do Střelic nedostavili, v každé třídě bylo asi 15 žáků.[64] Na konci roku bylo v ústavu Střelicích 46 chovanců a plánovalo se zvýšení počtu na 50, protože všech 45 nadačních míst musí být obsazeno. *„32 navštěvuje pomocnou školu. Ostatní jsou buď starší, nebo vyučování neschopní. Těžce duševně zatížených dětí – idiotů – zde není; tito nebyli při znovu zařizování ústavu zpět přijati, poněvadž v naší budově – a zvláště za letní doby venku – nelze je od méně zatížených úplně odděliti a společný pobyt na vzdělavatelné neblaze působí.“*[65]

---

[59]Tam byli chovanci starší osmnácti let, kteří neměli nárok na státní podporu. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 53
[60] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 60
[61]Tamtéž s. 70
[62]Tamtéž s. 73-74
[63] Tamtéž s. 85 (výnos ministerstva ze dne 10. června 1932 čís. 62 278)
[64]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 190
[65]Tamtéž s. 195

V lednu 1943 došlo k prvnímu státnímu zásahu do chodu školy. Rozhodnutím ministerstva školství dostaly všechny soukromé konfesijní školy civilního správce. Pověřeným správcem pomocné školy byl ustanoven odborný učitel hlavní školy chlapecké v Kounicích pan Josef Pařízek. V té době se připravoval na odbornou zkoušku z vyučování na pomocných školách. *„Správu školy převzal 22. ledna a podepisuje nyní všechny úřední podání.“*[66]

2.3.2.2. Pro radost i poučení

Působení sester nespočívalo jen ve výchovné či ošetřovatelské péči, vždycky pamatovaly na to, že ústav je pro svěřence druhým (někdy jediným) domovem a chtěly, aby chlapcům bylo dobře a aby zažívali radost jako jiné děti.

O Vánocích sestry chovancům každoročně připravovaly vánoční stromeček. Chlapci obvykle dostávali sladkosti a oblečení, převážně z darů dobrodinců. Mezi dárci býval Červený kříž. Cukrovinky na stromeček darovala pravidelně olomoucká Zora.[67]

V roce 1938 byl *„pro poučení a zábavu žáků a chovanců vůbec, kteří jsou v době zimní odkázání na pobyt v místnostech, zakoupen radiový přístroj za 1.584,- Kč a umístěn ve II. třídě. Koncese pro bezplatný školský poslech rozhlasový vyřízena v listopadu.“*[68]

2.3.2.3. Odborné vzdělání sester

V tomto časovém úseku (1919 - 1945) kronikářka uvádí několikrát, že si sestry doplňovaly učitelskou způsobilost pro práci s duševně úchylnými (ale i jiné další pedagogické způsobilosti). Pokud bylo třeba otevřít další třídy pomocné školy, musely mít sestry kvalifikované pedagožky. Chybějící kvalifikovaná sestra – učitelka - byla také důvodem, proč na podzim 1935 sestry zaměstnaly čerstvou absolventku řepčínského učitelského ústavu Marii Mačákovou.[69] Šlo o první civilní učitelku ve střelické pomocné škole.

2.3.2.4. Ekonomické zajištění ústavu – subvence, další příspěvky, sbírky

Ústav byl zpočátku závislý na poplatcích obcí, rodičů a příbuzných svěřených dětí. Padesát míst bylo hrazeno ze zemského fondu za podmínek, že děti budou české i německé národnosti, že budou v ústavu zřízeny dílny pro chlapce (obuvnická,

---

[66]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 162
[67]Tamtéž s. 39 - 42
[68]Tamtéž s. 132
[69]Tamtéž s. 116

krejčovská) a pracovny pro děvčata (šití, vaření, domácí práce a úklid) a že se zřídí hospodářství. Příspěvek z fondu náležel jen dětem do osmnácti let.[70]

Dalším zdrojem příjmu byly státní subvence. Subvence byly udělovány několika ministerstvy (ministerstvo sociální péče, ministerstvo veřejného zdravotnictví, ministerstvo sociální péče, ministerstvo sociální a zdravotní správy, ministerstvo školství a národní osvěty). Jejich výše závisela na počtu chovanců (a na aktuální politicko-ekonomické situaci státu). Dále sestry mohly žádat příspěvky na vybavení ústavu (byl vybavován podle nařízení příslušných úřadu), na změny, které souvisely s nařízenými reorganizačními změnami, také na některé způsobené škody.

Bylo pravidlem, že ústavu došla zpětně část subvence za minulý rok až v lednu či únoru (kronika uvádí, že tomu tak bylo od roku 1927 do roku 1944 celkem 15x, výjimkou byly jen roky 1929 a 1942). Sestry ji vždy toužebně očekávaly a pak vroucně děkovaly Bohu.[71] Splatily dluhy z loňského roku – a opět něco opravily nebo něco nového pořídily – obvykle zase na dluh. Boží prozřetelnost se několikrát projevila přidělením subvencí „na poslední chvíli“ před splatností dluhů – ale stále ještě včas.[72] (viz 2.3.4.).

V roce 1929 byla situace náročná pro všechny moravské ústavy, protože se snížil celkový objem financí pro sociální sféru a tak ústavy měly menší počet státem dotovaných míst. Ve Střelicích to v tomto roce znamenalo snížení počtu chovanců z 59 na 52.

V roce 1930 zrušil zemský úřad pokladnu pro osobní výplatu a ošetřovné se mělo zasílat čtvrtletně poštou. Sestry zavedly „šekové řízení“, aby jim pošta nenosila tak velké obnosy najednou. *„Zemský úřad poukazuje ošetřovné převodem na náš účet čís. 110. 462 Brno. I pro činitele, přispívající na naše chovance, je posílání peněz složenkou výhodnější.“*[73]

Kvůli všeobecné hospodářské krizi byly v březnu 1932 zemským úřadem sníženy denní ošetřovací příspěvků o 10 %.[74]

---

[70]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis. s. 24
[71]Tamtéž s. 71
[72] Např. v lednu 1927 sestry konečně dostaly očekávanou subvenci – 19.800 Kč. Přitom půjčka v bance na stavební úpravy v hospodářství v roce 1926 činila 19.000 Kč. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis s.46
[73]Tamtéž s. 68
[74] Ze 7 Kč na 6,30 Kč *In:Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 82; Pro srovnání: cena za litr mléka se během tohoto roku pohybovala ve Střelicích mezi 90 haléři a 1 Kč. In: Kronika obce Střelice s. 243

I když se subvence ústavu a škole ve třicátých letech postupně snižovaly, stále představovaly podstatný zdroj příjmů a byly důležité pro zachování činnosti i provozu. Kvůli systému rozhodování o zemském rozpočtu nebyla výše subvence často známa dopředu.[75]

Při budování hospodářství, které začalo v roce 1933, se sestry opět značně zadlužily jak u bank, tak i u další soukromých osob, které byly ochotné jim peníze půjčit. Na konci roku 1934 činil celkový dluh téměř 300.000,- Kč.[76]

V roce 1938 byla ústavu kromě subvence ministerstva veřejného zdravotnictví a ministerstva sociální péče přiznána také podpora Masarykovy dobročinné nadace.[77] Pro další rok bylo snížení počtu nadačních míst za 50 na 45.[78] Během roku sestry splatily 50.000 Kč dluhů, nadále dlužily více než 125.000 Kč.[79]

Subvence byly určeny především na provoz. Jak vidět z výše uvedeného, pokud komunita zároveň něco budovala, peníze stále chyběly. Velmi často se hledaly prostředky na splácení četných dluhů. Proto sestry žádaly v takových případech brněnskou konsistoř o povolení sbírek na svůj účel. V roce 1933 byla sestrám povolena jedna sbírka území diecéze, v dalších pěti letech se konaly tři sbírky ročně. Pravidelnou a nejúspěšnější sběratelkou byla sestra Afra Cziránková. V roce 1938 bylo vybráno dokonce 25.000 Kč.[80]

Během války stoupaly stále ceny potravin a běžných životních potřeb. V roce 1940 kvůli tomu ministerstvo sociální a zdravotní správy udělilo ústavu mimořádnou podporu

---

[75] K subvenci v roce 1933 kronika uvádí:*Ač všechny subvence jsou menší než v dřívějším roce, byla to přece vydatná pomoc, neboť příspěvky zem. úřadu na chovance za měsíc leden poukáží se, až zemský rozpočet se schválí a stanovený obnos pro jednotlivé ústavy se povolí. (přísp. na leden a únor vyplacen v druhé polovici března, podle vládního nařízení poukazuje se pouze jedna patnáctina z povoleného celoročního obnosu*. In:*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 88

[76] Ke konci roku 1934 sestry dlužily 80.000 Kč Hypoteční zemědělské bance, 50.000 Kč Cyrilo - Metodějské záložně v Brně a dalším soukromým lidem ještě 100.000 Kč. A další dluhy ze stavby činily ještě více než 60.000 Kč. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 105-106
Dluhy „soukromým osobám" začaly sestry splácet až v roce 1937. (P. Špalemu 15.000 Kč a P. Herálovi 5.000 Kč. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 122

[77] Jen symbolická, nadace přispěla částkou 495 Kč. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 133

[78] Tím klesne příspěvek o 10.000,- Kč. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 133.

[79]Tamtéž s. 134

[80] V roce 1933 dvě sestry vybraly 5.050 Kč. V roce 1934 byly sestrám povoleny tři sbírky, celkem se vybralo 13.730 Kč. Všech tří sbírek se zúčastnila sestra Afra Cziránková, druhé do dvojice se pokaždé vystřídaly. V roce 1935 a 1936 byly opět povoleny tři sbírky, které realizovaly sestra Afra a sestra Judita. V roce 1937 byly veřejné sbírky povoleny pro civilní osoby a bylo vybráno polovic peněz. V roce 1938 byly povoleny tři sbírky (opět sestra Afra, s ní sestra Víta Kvíčalová) a jedna světská sběratelka (sestry nasbíraly celkem 18.000 Kč, Marie Homoláková 7.000 Kč). V roce 1940 povolení sbírek sestry nežádaly, protože byly podpořeny Svazem charity a Svazem spolků pro péči o duševně úchylné v Praze, celkem 7.000 Kč. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 91-94, 129, 148

kromě obvyklé subvence (skoro tolik, jako byla ta původní subvence). Zemský úřad postupně zvyšoval denní příspěvky na chovance meziročně o cca 20 – 25%.[81] Také bylo ministerstvem financováno zřízení čtyřlůžkového nemocničního pokoje.[82]

Sestrám se během roku 1940 podařilo splatit dalších 20.000 Kč dluhu Cyrilo-Metodějské záložně.[83]

V roce 1941 podpořil ústav i Svaz charity, subvence ministerstva sociální a zdravotní správy došla dokonce už v prosinci toho roku, ne až na začátku roku dalšího, jak bylo převážně zvykem.[84] Velmi žádoucí byla i subvence v prosinci 1943 a doplatek na nadační chovance, protože bez chovanců, kteří museli v říjnu dočasně ústav opustit kvůli plánovanému příjezdu německých dětí, dům neměl téměř žádný příjem.[85]

V lednu 1945 sestry obdržely subvenci od ministerstva vnitra za rok 1944 a částku z výnosu zdravotní přirážky.[86]

2.3.2.5. Kontroly a inspekce

Sestry vždycky usilovaly o to, aby výchova i péče o svěřené děti byla na vysoké úrovni. O tom, zda průběh výchovy i prostředí odpovídá zavedeným normám, se pravidelně každoročně přesvědčovali školní inspektoři, občas též instruktoři sociální péče. Inspektoři bývali podle zápisů v kronice spokojení. Zřejmě i proto byla škola i ústav často cílem různých odborných návštěv, někdy i ze zahraničí.[87].

Inspekce a kontroly ve škole i ústavu bývaly několik let po sobě svěřovány stejné osobě, inspektorovi, případně instruktorovi. Tento člověk pak byl dobře seznámen s jejich fungováním a vývojem. Inspektor nebyl postrachem, děti se na „svého“ pana inspektora vždy těšily.[88]

V letech 1920 a 1921 prohlédl ústav a školu zemský rada František Janisch. Od roku 1922 to byl okresní inspektor Andrle. Když vykonal inspekci v české i německé třídě a v přípravce *„vyslovil představené i sestrám svoje uznání, což*

---

[81]V roce 1941 zvýšil zemský úřad denní příspěvky na nadační chovance z dosavadních 7,50 K na 10 K. *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* . Rukopis, s.155

[82]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 144

[83]Tamtéž s. 148

[84]Příspěvek Svazů charit činil 5.000 Kč, ministerská subvence 7.000 Kč *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 154

[85]Subvence byla 10.000 Kč. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 170

[86] Subvence 15.000 Kč, výnos zdravotní přirážky 10.000 Kč. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 180

[87] Např. v roce 1922 navštívily ústav významné „odborné“ návštěvy: ředitel ústavu pro slabomyslné z Moskvy s ústavním lékařem dr. Lippe a s generálem zdravotnictví dr. Franzem z Prahy. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicíc.* Rukopis s. 30

[88]HŘEBAČKOVÁ, Helena: *Stručný nástin působení sester dominikánek ve školství.* Olomouc, 1993, UP PedF s. 58

i písemně v přípisu okresní školní rady opětoval.“[89] V roce 1923 ústav vizitoval spolu s vrchním okresním lékařem, protože sestry požádaly o právo veřejnosti pro školu. I když přijel neočekaně, odjížděl spokojen:*„Překvapil jsem vás, proto tím více obdivuji čistotu a pořádek, který jsem shlédl.“*[90]

Taktéž pravidelné byly návštěvy okresního pana inspektora Antonína Votavy v letech 1930 - 1937. V roce 1931 inspekce probíhala následovně:*„Když hned při vstupu do dveří s vlídným úsměvem překvapil žáky otázkou:‚Tak, chlapci, znáte mne ještě?‘ přisvědčovali radostně a čiperně na jeho otázky odpovídali. Velice je potěšilo, když na odchodu jim p. inspektor řekl:‚Mám velikou radost, že tak pěkně umíte.‘ Způsob zkoušení p. insp. se žákům velice zamlouval a dlouho na p. inspektora vzpomínali (Insp. zpráva uložena v archivu pomocné školy).“*[91]

V roce 1936 vykonal inspekci ve škole také zemský školní inspektor Hanuš.

Další kontrolní činnost prováděl v letech 1921, 1929, 1930 a 1932 instruktor sociální péče o mládež pan Milan Šilha.

A ústavu se nevyhýbaly ani návštěvy na nejvyšší úrovni: v roce 1921 se dostavil ministr sociální péče Gruber a v roce 1926 instruktor z ministerstva sociální péče pan Tlapák.

2.3.2.6. Další návštěvy, exkurze a kurzy

Protože hodnocení inspekcí bývala velmi dobrá, brzy se stal ústav cílem různých exkurzí, stáží a kurzů. V srpnu 1922 se např. konal kurz pro sociální pracovnice ze Slovenska.[92] V roce 1924 navštěvovaly ústav kurzistky z různých škol.[93]

Některé návštěvy si jezdily pro inspiraci. Např. v červnu 1930 zástupci zemského úřadu v Bratislavě, kteří měli v úmyslu založit podobný ústav.[94]

2.3.3. Konvent sester dominikánek

2.3.3.1. Počty sester

Činnost sester ve Střelicích začínala poměrně skromně, na začátku školního roku 1919/1920 bylo ve Střelicích šest sester: tři učitelky, jedna ošetřovatelka, kuchařka

---

[89] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 32
[90] Tamtéž s. 33
[91] Tamtéž s. 71 - 72
[92] Tamtéž s. 31
[93] Ze Světlé, Velkého Meziříčí, z Vesny a dalších brněnských škol. In:*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 34-35
[94] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 64

a jedna sestra na „domácí práce.“ [95] V prvním desetiletí jejich působení jich asi přibývalo[96], ale počet sester stoupal mnohem pomaleji, než počty svěřenců. Údaje se začaly pravidelně uvádět až od roku 1932, počet sester pomalu stoupal od 15 v roce 1932 až ke 20 v roce 1942. Protože bylo třeba učit ve škole a pečovat o svěřence v ústavu, ale také zajistit provoz domu a hospodářství, byly ve střelické komunitě sestry i kůrové, i sestry pomocné.[97]

Údaje o počtu sester (i chovanců) se začaly pravidelně uvádět od roku 1932, zároveň bylo připojeno hlášení o jejich zdravotním stavu během roku.[98]

Od roku 1938 se zřejmě změnila pravidla pro psaní kroniky: statistikou se začíná, nikoli končí, a je souhrnná.[99]

2.3.3.2. Představené komunity

V popisovaném časovém období byly představené komunit a převorky jmenovány generální představenou. Z níže uvedeného se dá soudit, že pokud se některá sestra jednou jako převorka osvědčila, byla po skončení jednoho nebo dvou období obvykle tříleté služby jmenována převorkou v další komunitě (pokud to dovoloval její věk a zdravotní stav).

K 1. září 1919 ještě není v kronice žádná převorka uvedená, pro vedení ústavu je užit titul„správkyně“ a tou byla sestra Cecilie Nesvadbová[100]– do 31. srpna 1920 (pak byla ustanovena převorkou konventu v Brně). Její nástupkyní a první střeleckou převorkou byla ustanovena sestra Stanislava Jelínková.[101]

Po čtyřech letech ji 16. září 1924 ve službě vystřídala sestra Ladislava Školoudíková.

---

[95]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 19.

[96] Údaje o asignacích a počtech sester byly v některých letech v kronice mírně chaotické či jindy chyběly úplně. Více tabulka v příloze.

[97] *Kdežto jedna část sester kongregace bl. Zdislavy jest zaměstnána ve škole a jest vedle svých řeholních cvičení povinna zasvětit všechen čas výchově a vyučování dívek nebo dítek vůbec … druhá část řeholnic, pode jménem sester pomocných, věnuje se práci tělesné potřebné ku hmotnému zachování a udržování domů kongregace*. In: *Stanovy sester třetího řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy*, Praha: Vlast 1909. s. 61-62 Dělení se týkalo i modlitby – kůrové sestry se modlily „hodinky“ v chóru, pomocné tuto povinnost neměly. Toto dělení v důsledku internace sester zaniklo po roce 1950 (pozn. autorky na základě dřívějších vysvětlení sester).

[98] Kronikářka je podle písma stejná, zřejmě byl nový pokyn pro vedení kronik.

[99]Kronika asi nebyla psána průběžně, ale souhrnně za celý rok*: „Po celý rok bylo ve zdejším konventě 17 sester (9 kůrových a 8 pomocných) mimo s. Veroniku, která je v ústavě v Brně - Černovicích. Žádná sestra se během roku nezměnila, takže 31. prosince jsou zde tytéž sestry, které tu byly o Novém roce*.“ In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis. s. 130

[100]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 19

[101] Byla ustanovena dekretem ze dne 27. září 1920. *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 26

Po dvou tříletích a pro nemoc sestry Ladislavy ustanovena převorkou dosavadní řepčínská převorka Vladimíra Doležalová. Byla instalována 15. srpna1930[102] a v dalších letech se velmi zasloužila o rozvoj střelického hospodářství. Když jí v srpnu 1936 skončilo druhé období převorátu byla jmenována převorkou v Kokorách.

Ve Střelicích pak byla jmenována převorkou sestra Bertranda Knopová, dosavadní převorka vyškovského konventu. Ustanovovací dekret jí byl přečten 1. září 1936.[103] Na druhé období ustanovena 5. září 1939.[104] Když jí 5. září 1942 skončilo druhé tříletí úřadu převorky.*„Ráda uvítala tento den, neboť její nemoc, kterou byla letos opět stižena (od polovice května téměř přes červenec), nebyla dosud vyléčena a neúnavná práce, starosti a zodpovědnost po celých 6 roků ji velmi vysílily. Starala se o to, aby značné dluhy, vzniklé v dřívějších letech nákladnou přístavbou hospodářství a přikoupením pozemků, se splácely a také, aby mnohá zařízení směřující k úlevě v práci sester se provedla (elektrická pračka, míchačka na těsto, zalévání v zahradě, přívod teplé vody do koupelen aj.). Bůh žehnal její snaze, takže na konci jejího úřadování má konvent mnohem méně dluhů.*“ [105]

8. září 1942 byla převorkou ustanovena sestra Aquináta Bačíková, dosavadní ředitelka odborné školy pro ženská povolání a podpřevorka v Bojkovicích. [106] Podpřevorkou na další tříletí byla jmenována sestra Ludvíka Horňanská.[107] Když sestře Aquinátě 8. září 1945 skončilo první tříletí služby, hned byla jmenována na další tříletí. Také sestra Ludvíka Horňanská byla potvrzena podpřevorkou na další období.[108]

2.3.3.3. Návštěvy generální představené, vizitace

Střelické sestry vždycky potěšily návštěvy generálních představených. Konaly se pravidelné vizitace podle Stanov[109], různé pracovní návštěvy i návštěvy příležitostné. Pro generální představenou bylo užíváno oslovení „Velebná Máti“ (jen v roce 1923 a 1925 kronikářka použila titul „vrchní představená“). V kronice je téměř vždycky výslovně uvedeno, že sestry měly z návštěvy radost, ale také skoro vždycky, že návštěva

---

[102]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 66
[103]Tamtéž s. 119
[104]Tamtéž s. 141
[105]Tamtéž s. 158
[106]Tamtéž s. 158 - 159
[107]Tamtéž s. 158 - 159
[108]Tamtéž s. 191
[109] *Stanovy sester třetího řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy* z roku 1909 uvádějí povinnost GP vizitovat sestry 1x za tři roky- díl II. Kap. III., čl. 3, odst. 433, s. 158; *Stanovy sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy* z roku 1936 uvádějí povinnost GP vizitovat sestry 1x za dva roky – díl. II., hlava IV., odst. 468, s. 136

byla bohužel velmi krátká. Např. o návštěvách Matky Augustiny v roce 1930 se píše: *„Neočekávaným příjezdem způsobila všem velkou radost“*[110] a roce 1932: *„k velké žalosti odjela hned následujícího dne“*[111]

Matka Rajmunda Jindrova navštívila pravděpodobně Střelice dvakrát: v listopadu 1919 dojednávala přesun dětí z Lomnice do Střelic[112] a v roce 1923 dovezla sestru na zotavenou.[113]

O první návštěvě „vrchní představené“ Matky Augustiny 13. května 1925 se zachovala následující zpráva:*„potěšila nás i povzbudila a též uznala hrdinské oběti sester při ošetřování těchto společností lidskou opovrhovaných ubohých dětí abnormálních“*[114]. Velebná Máti Augustina Stuchlá pak navštívila Střelice v dubnu 1926 při jednodenní vizitaci. Znovu to bylo až v prosinci 1929, v roce 1930 dvakrát a pak ještě jednou v roce 1932. Vizitace pak proběhly v letech 1933[115],1935[116] a *„po delší přestávce“* v roce 1937.[117]V roce 1939 Matku Augustinu při vizitaci zastoupila vikářka sestra Metodějka Dočkalová. Sestry stejně očekávaly návštěvu Matky Augustiny:*„Již dávno čekaly jsme návštěvu Velebné Máti – vždyť již 2 roky zde nebyla – konečně přijela 6/11 a pobyla zde do 10/11 jen na návštěvu (vizitace byla v dubnu). Která nás velmi potěšila a povzbudila“*.[118] Podobně byly hodnoceny i její návštěvy v letech 1940 *„dlouho očekávaná návštěva. Žel zdržela se u nás jen kratičko“*[119] a v roce 1942 *„byla naše touha splněna“* [120] .

Další generální představená, Matka Kazimíra Havelková navštívila Střelice několik měsíců po svém zvolení v listopadu 1943. Nebyla to vizitace, *„jen informační návštěva za účelem seznání poměrů v domě a seznámení se všemi sestrami“*.[121] Vizitace se pak konala v červnu 1944.

2.3.3.4. Vlastnictví budovy

V roce 1931 si generální představená vyžádala zaslání všech originálů kupních smluv konventu k uložení v mateřinci. Přitom bylo zjištěno, že kupní smlouva k domu

---

[110]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 68
[111]Tamtéž s. 84
[112] Tamtéž s. 20
[113] Tamtéž s. 33
[114]Tamtéž s. 31
[115]Tamtéž s. 91
[116]Tamtéž s. 109
[117]Tamtéž s. 126
[118]Tamtéž s. 141
[119]Tamtéž s. 148 - 149
[120]Tamtéž s. 159
[121]Tamtéž s. 169

není ani ve Střelicích, ani v Brně a že v pozemkové knize je zapsán jako vlastník realit Konvent sester dominikánek v Brně. Po několika měsících vyjednávání došlo konečně ke změně zápisu a jako majitel byl nadále veden Konvent sester Dominikánek ve Střelicích u Brna.[122]

2.3.3.5. Kaple

Pokud byl v komunitě domácí kněz, byly o svátcích mše svaté otevřené pro veřejnost. Protože kapacita kaple nebyla velká, věřící bývali i ve vestibulu před kaplí. Např. na vánoční bohoslužby docházelo ze Střelic, Radostic a okolí až 300 lidí. Protože v roce 1942:*„bolestivě se pociťovalo, že lidé nevidí na oltář a kněze při mši sv. a pomýšleno na odstranění tohoto nedostatku,“* [123] vyjednala sestra Aquináta v následujícím roce 1943 na kapitulní konzistoři povolení ke sloužení mše svaté ve vestibulu.[124]

V roce 1943 darovala generální představená na základě prosby sester do kaple sochu Božského Srdce Páně, která byla přivezena do mateřince z Klimkovic po záboru Sudet v roce 1939.[125]

Když bylo na podzim 1943 sestrám nařízeno, aby se pro účely KLV tábora připravily všechny místnosti v přízemí, byla i kaple přesunuta do bývalé třídy v 1. patře. V září 1945 byla vrácena zpět do přízemí. Předtím došlo k velké opravně prostoru kaple – výmalba včetně andělů a čtyř řádových svatých, oprava oltáře včetně zlacení, vyčištění parket a výměna poškozených. Ke kapli byly přidány druhé ozdobné dveře z tvrdého dřeva.[126]

2.3.3.6. Působení kněží v komunitě

V prvních letech střelická komunita sester neměla žádného domácího kněze. Sestry docházely pěšky třičtvrtě hodiny na mši svatou do farního kostela ve Střelicích. Brněnskou konsistoří jim byl ustanoven řádný a mimořádný zpovědník (dr. Metoděj

---

[122]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 74-75
[123]Tamtéž s. 161
[124]Toto podporovali všichni blízcí kněží – střelický, rosický i tikovický (Radostice). Byl pořízen přenosný oltář, nová mešní roucha, 40 židlí od firmy Thonet aj. Mše bývaly cca 2x měsíčně – tehdy, když nebyla mše ani v Omicích (rosická farnost), ani v Radosticích (tikovická farnost).[124] In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 163-164; Oltář se do vestibulu přinášel na mši sv. a pak se zase odnášel, protože prostor sloužil i k jiným účelům, např. hraní divadla (podle svědectví sestry)
[125]Tamtéž s. 162
[126]Tamtéž s. 195

Marvan a rada František Hájek). Od roku 1928 byl mimořádným zpovědníkem nový střelický farář Leopold Rosenberger.[127]

Od září 1923 byl poslán k sestrám P. Innocenc Procházka OP, byl též zpovědníkem sester.[128]Před ním tam byl P. Viktor Šafránek.[129] V roce 1924 v neděli dojížděl sloužit mši svatou z Brna dominikán P. Bernardin Skácel.[130] V letech 1924 – 1931 byl spirituálem a šest let řádným zpovědníkem sester P. Leonard Jílek OP. Pak už provinciál odmítl prodloužit povolení k pobytu mimo klášter – měl obavy z nesouhlasu „Říma“ a také byl v provincii nedostatek kněží. *„Celých sedm roků působil zde velmi obětavě pro blaho sester, chovanců i okolního lidu, který v neděle a svátky zdejší kapli navštěvuje, jsa ode všech, jak sester, tak chovanců, upřímně milován. S neúnavnou horlivostí vyučoval nejen v povinných hodinách, nýbrž ještě mimo ně, před školním vyučováním.“*[131]

Sestry pak usilovně hledaly kněze, který by byl ochotný se ubytovat v klášteře a neměl závazky jinde. Tento stav trval až do poloviny března 1932. Různí zastupující dojížděli alespoň na neděli, jen výjimečně i jindy. Sestry docházely do farního kostela, což bylo obtížné (¾ hodiny cesty – viz výše). Od března do července byl u sester důchodce prelát Řihánek, v srpnu po jeho odchodu vojenský kněz P. Rimeš, pak dočasně P. Šurý.[132] Během roku 1933 se ve střelické komunitě několikrát střídali domácí kněží, několik jich přijelo na zotavenou, až se nakonec vrátil a do března 1934 zůstal P. Šurý.[133]Pak se během roku u sester opět kněží střídali. Kronikářka zapsala: *„Doufáme, že po Novém roce dostaneme kněze – penzistu, který si u nás déle pobude.*[134]

V lednu 1935 se stal domácím knězem P. Alois Ficek, sedmdesátiosmiletý penzionovaný farář z Kelče. Byl horlivým kazatelem a také řádný zpovědníkem sester. U sester zůstal do prosince 1937. Druhým řádným zpovědníkem byl P. Josef Herat. V tomto roce P. Antonín Špale, kněz který 2x kratší dobu vypomáhal u střelických sester, jim daroval *„koberec do hovorny, vzácné stojaté pendlovky bicí s velmi lahodným zvukem!, nový psací stůl a křeslo do hovorny – Tak bude zde trvalá památka jeho*

---

[127] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 47
[128] Tamtéž s. 34
[129] Tamtéž s. 34
[130] Tamtéž *s.* 35
[131]Tamtéž s. 76 - 77
[132]Tamtéž s. 86
[133]Tamtéž s. 90 a 91
[134]Tamtéž s. 104

šlechetné dobrotivosti, jakou nám vždy dává najevo.“[135] Tento kněz několikrát, když byly sestry v nouzi, jim půjčil i větší obnosy peněz.

Během roku 1938 se u sester vystřídalo pět kněží – jeden neuměl česky, druhý měl tuberkulózu, další se právě vrátil ze sanatoria pro nervově choré.[136] Po něm nastoupil k sestrám P. Česlav Přichystal OP a působil ve Střelicích až do své smrti v roce 1948 (viz 2.3.3.7.).

V říjnu 1945 byl brněnskou konsistoří ustanoven komisařem pro kláštery sester dominikánek P. Štěpán Peška, augustinián. Protože v tu dobu sestry neměly řádného zpovědníka, přijal i tuto službu (1x za měsíc on, další týdny P. Česlav Přichystal OP, domácí kněz, který ale ztrácel sluch a proto nechtěl být řádným zpovědníkem on).[137]

2.3.3.7. Kontakty s dominikány

Otcové dominikáni navštěvovali střelický konvent celkem pravidelně. Zvláště ze začátku kupodivu více pražští než olomoučtí.

Při své první návštěvě 3. července 1919 provinciál P. Václav Bubeník OP posvětil kapli, celebroval první mši svatou a zároveň požehnal i celou budovu. P. Václav Bubeník OP byl superiorem kongregace sester dominikánek a zastával tento úřad po mnoho let.[138]

Opravdu pravidelně až do své smrti v roce 1932 sestry navštěvoval P. Odilo Pospíšil OP, provinciál a později pražský převor.[139] P. Inocenc Procházka OP navštívil klášter v roce 1924, P. Václav Bubeník OP ještě v roce 1925, P. Gabriel Lammael OP v roce 1928. Od října 1932 byl domácím knězem sester P. Leonard Jílek OP. Exercicie v dalších letech vedli P. Pavel Škrabal OP a P. Metoděj Habáň OP.

6. května 1938 přišel do Střelic P. Česlav Přichystal OP z Uherského Brodu.[140] U sester pak působil jako domácí kněz a zpovědník až do své smrti v roce 1948. V lednu 1944 vedl exercicie pro sestry P. Ambrož Svatoš OP.

2.3.3.8. Společenství laických terciářek OP (tzv. III.řád)

III. řád svatého Dominika sdružuje laiky, kteří touží žít dominikánskou spiritualitu. Od počátku působili terciáři jako nástroj dominikánského apoštolátu, i jako „pracovní

---

[135] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích. Rukopis,* s. 111
[136] Tamtéž *s. 135*
[137] Tamtéž s. 194
[138] Tamtéž s. 138
[139] Určitý čas strávil ve Střelicích v roce 1923, 1926, 1927 (2x); daroval sestrám Jezulátko s jesličkami do kaple, 1928 (4x), 1929 (2x), 1930 a 1931(2x). In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*
[140] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 124

síla“ mnohých dominikánských projektů. Kongregační sestry vznikly ze skupiny terciářek a některé cítily touhu se dalšímu rozvoji laických sdružení ve svém životě dále věnovat. Takovou osobou ve Střelicích byla sestra Aquináta Bačíková, která byla ustanovena střeleckou převorkou v roce 1942 a už na podzim 1943 o slavnosti Panny Marie Růžencové mělo obláčku do III. řádu sv. Dominika 17 čekatelek ze Střelic, Radostic a Prštic. Sestra Aquináta je pro dominikánskou myšlenku získala a také je pak dále vedla. Obláčku vykonal P. Česlav Přichystal OP. Ke zřízení III. řádu ve Střelicích dala souhlas kapitulní konsistoř.[141]

O slibech a obláčkách v roce 1944 není v kronice záznam, ale zřejmě se konaly, protože o slavnosti Panny Marie Růžencové v roce 1945 složilo v kapli sester sliby 14 novicek III. řádu. Obláčku mělo dalších deset čekatelek.[142]

2.3.3.9. Exercicie

Exercicie jsou důležitým momentem duchovního života každé řeholnice. V popisované době trvaly exercicie pro řeholnice 8 dní.[143] V prvních dvou letech sestry konaly exercicie častěji soukromě, *„ježto nebylo by možné jinak zastati všechny domácí práce.“*[144] Bývalo dobrým zvykem, že sestry v komunitě hodně vytížené si konaly exercicie v jiné sesterské komunitě. To se týkalo i Střelic, kam na exercicie sestry přijížděly a některé střelické sestry zase odjížděly jinam.

V roce 1922 vedl společné exercicie Dr. Marvan, zpovědník sester. Často vedli exercicie u sester bratři dominikáni, jindy i jiní řeholníci. Několikrát P. Odilo Pospíšil OP, spirituál (1923, 1924, 1927, 1928), P. Inocenc Procházka OP[145], P. Leonard Jílek OP, zpovědník sester[146], spirituál[147], Dr. Pavel Škrabal OP z Olomouce, P. Metoděj Habáň OP, profesor teologického řádového učiliště, P. Česlav Přichystal OP vícekrát, Dr. Bedřich Chytil redemptorista, Dr. Spáčil, jezuita, P. Antonín Čala OP, převor z Olomouce, P. Bertrand Šnobl OP, P. Prokop Švach OP, P. František Polepil, misionář, redemptorista, P. Václav Skácel, profesor, redemptorista.

---

[141] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 168
[142] Tamtéž s. 193
[143] *Stanovy sester třetího řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy,* 1909 díl I. Kap. XIII., čl. 3, odst. 202, s.85
[144] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 26
[145] Tamtéž s. 35
[146] Tamtéž s. 40 a 41
[147] Tamtéž s. 54

2.3.3.10. Další události

Velkou celokongregační událostí bylo v roce 1944 přivtělení kongregace k papežským kongregacím:*„Ke konci dubna došla z mateřince radostná zpráva, že dekretem Posvátné kongregace pro řeholníky v Římě ze dne 24. ledna 1944 čís. 9.411/38 0.18 byly schváleny naše stanovy a tím kongregace blah. Zdislavy přivtělena k papežským kongregacím. Naše radost dovršena na svátek sv. O. Dominika, kdy každá sestra po slavné mši sv. obdržela vázaný výtisk těchto nových stanov. S obnoveným předsevzetím, plniti všechny povinnosti řeholní co nejsvědomitěji, přijaly všechny s posvátnou úctou tuto vzácnou knihu, aby jim byla spolehlivým vůdcem na další cestě řeholním životem.“*[148]

O prázdninách 1943 a 1945 se konaly u sester tzv. „prázdninové kolonie“. Paní Vrtalová, manželka majitele sklárny v Rosicích a v Dubňanech, poprosila sestry, aby do Střelic byly alespoň na krátký čas přijaty děti jejich zaměstnanců. Část chovanců byla na prázdninách, takže bylo místo a šlo to uskutečnit. Cílem akce bylo nejen zotavení těla, ale také možnost náboženské výchovy. Na dva týdny na začátku srpna přijelo 14 hochů od sedmi do čtrnácti let, po nich také na dva týdny stejný počet dívek.[149] O prázdninách 1945 sestry opět přijaly děti sklářských zaměstnanců z Rosic do „prázdninové kolonie“, celkem 18 hochů a 12 děvčat. Čtyřtýdenní akce byla ukončena „Akademií“ pro rodiče a příbuzné, zúčastnil se jí také ředitel sklárny pan Josef Horák.[150]

2.3.4. Materiální záležitosti – budování, opravy, vybavení

2.3.4.1. Hlavní budova

V hlavní budově bylo od počátku ústřední topení. Což mohlo mít řadu výhod (pro provoz ústavu to bylo bezpečnější než kamna, také fyzicky je takové topení méně náročné), ale v kronice jsou zaznamenány především situace, kdy ústřední topení nefungovalo. Pokud byla tuhá zima s velkými mrazy, docházelo pravidelně v hlavní budově k zamrznutí a popraskání trubek nebo těles ústředního topení, zvláště v mansardách (kde byla kuchyně, šatna a další místnosti, které nesloužily ani pro ubytování chovanců, ani pro bydlení sester), které nebyly nijak zateplené.[151] Další výměna prasklého článku v popisovaném období proběhla na konci října 1945,

---

[148]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 176 - 177
[149]Tamtéž s. 166
[150]Tamtéž s. 189
[151]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 144 - 146. Např. v zimě 1940 dosáhly teploty až -30 st. a k zamrznutí topení došlo 2x

a protože kotel už stejně nestačil na vytápění celého domu, bylo rozhodnuto, že se pořídí buď jeden větší, nebo dva menší.[152]

Také zamrzal v budově vodovod a[153] mrazem bývala poškozená i pumpa, proto byl v roce 1929 postaven zděný domek pro vodárnu.[154] Rozvod teplé vody po domě byl vybudován v roce 1940.[155]

Aby se ulehčila práce sestrám (aby bylo možné ji v malém počtu sester vůbec zvládnout), pořizovalo se různé technické vybavení do kuchyně, prádelny, na úklid. Během roku 1930 sestry pořídily centrifugu - ždímačku na prádlo, v roce 1940 stroj na míchání těsta s elektrickým pohonem (především na zadělávání chleba), k dispozici byly dva vysavače.

V domě bylo třeba stále provádět různé stavební úpravy a opravy a doplňovat vybavení jak pro chovance, tak pro sestry. Každoročně se některá část domu malovala, natírala se okna, dveře, zábradlí, ploty. Byly pořizovány či opravovány nábytek. Opravoval se hromosvod, reservoár na vodu, sporák v kuchyni, bylo opraveno a vyměněno několik „klosetů“ (opraveno či zavedeno splachovací zařízení), byla pořízena nová kamna do hovorny a vyměněna část benzínového motoru k vodárně,[156] provedeny opravy elektrických rozvodů v domě, vyměněny vypínače, osvětlovací tělesa apod.[157] Z podpory ministerstva vnitra na zdravotní opatření v ústavě bylo pořízeno osm přístrojů Minimax a osobní váha s výškoměrem.[158]

Od roku 1931 měly sestry rádio. „*V dubnu zřízena radiofonní přijímací stanice. Sluchátko a krystal daroval. p. dr. Fridrich, obvodní lékař z Ořechova, který již více let je naším ústavním lékařem. Dráty a ostatní součástky pořízeny asi za 250 Kč. Koncese udělena poštovním úřadem ve Střelicích dne 11. dubna, listina uložena v archivu. Měsíční poplatek obnáší Kč 10 Kč*“[159].

V roce 1938 sestry pořídily rádio i pro potřeby chovanců (viz 2.3.2.2.).

---

[152]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis s. 194
[153]Tamtéž s. 144 – 146; v zimě 1940 nefungoval vodovod šest týdnů – voda se celou dobu musela se nosit od pumpy (i do kuchyně) – pro více než 70 lidí! (svěřenců a sester)
[154]Tamtéž s. 58
[155]Tamtéž s. 144 – 146; do té doby se voda ohřívala jen v kuchyni (2. patro) a ve sklepě v prádelně a musela roznášet do koupelen chovanců i sester
[156]Tamtéž s. 79
[157]Tamtéž s. 132 - 133
[158]Tamtéž s. 167
[159]Tamtéž s. 72 - 73

V roce 1940 byly pořízeny dva psací stroje. V domě byl do té doby jen jeden, na kterém psával P. Česlav. Počítalo se také s tím, že učitelky si budou procvičovat psaní.[160]

Také vnější část budovy se průběžně opravovala - schody před budovou, balkon u hlavního vchodu.

2.3.4.2. Hospodářství

Hned v roce 1920 bylo zřízeno ústavní hospodářství – slepice se přestěhovaly z Brna, tři vepříci z dalších domů sester, kozy, husy a kachny se koupily. Postupně se budovala zahrada a sad. Na podzim 1922 bylo vysazeno sto ovocných stromů.[161]

Na jaře 1926 bylo rozšířeno hospodářství o šest nových chlívků a kuchyň pro vaření dobytku a začal se budovat plot s podezdívkou. Na budovatelské akce si sestry musely vypůjčit u agrární banky 19.000 Kč.[162]V roce 1931 byla v hospodářství postavena kůlna na dřevo.

V roce 1933 začala další etapa budování střelického „hospodářství“ – bylo třeba postavit nový chlév pro dobytek, sklep na brambory, stodolu, místnost na píci; také byt pro mužské služebné.[163] Rozpočet stavby byl 218.000,-, sestry měly hotovost jen 50.000,- a k tomu vlastní dřevo ze zimního polomu za cca 20 tisíc. Bylo třeba si opět půjčit, ale Hypoteční a zemědělská banka moravská nechtěla, protože u ní sestry měly ještě nesplacený dluh více než 60.000,-. 50.000,- nakonec sestrám půjčil P. Antonín Špale, katecheta, který v minulosti u sester působil a 50.000,- půjčila Cyrilo-Methodějská záložna v Brně. K takové výpůjčce byl nutný souhlas biskupské konzistoře a kultového oddělení zemského úřadu. V červenci byly vykopány tři studny a následně se v srpnu začaly kopat základy hospodářství – základní kámen byl položen 18. srpna a pak se stavělo až do začátku prosince.

„Pozoruhodným a řídkým zjevem bylo při stavbě to, že při značném počtu dělníků (30 - 40) nebylo slyšeti jediného slova nadávky, klení nebo pod. Pracovalo se tak tiše, že bylo slyšeti jen klepání na cihly, vrzání koleček apod.“[164]

---

[160]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 144
[161]Tamtéž s. 32
[162]Tamtéž s. 41
[163] Plány a rozpočet vypracoval zednický mistr pan Štěpán Pár z Ořechoviček u Brna. Po posouzení plánů panem stavitelem Josefem Samořilem (v té době vedl stavbu nemocnice Milosrdných bratří v Brně a stavbu paláce Typos; nar. 1902, tedy teprve jednatřicetiletý nadějný stavitel), byly tyto schváleny generální radou kongregace a zároveň byla povolena stavba.
[164]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 93

V prvním roce se prostavělo 130.000,- Kč. Kromě problémů s kvalitou střešní krytiny nenastaly žádné komplikace. Na počátku léta 1934 byla dokončena přístavba hospodářství. Původní plány byly poněkud změněny, vícepráce vyšly na dalších asi 20.000 Kč. Stavba byla zkolaudována 13. září 1934.

V následujících pokračovalo vybavování hospodářství – byl zakoupen vůz a žebřiňák, postroje pro krávy, dva pluhy, plečka, řezačka slámy brány, voznice (lejta) na vyvážení žumpy.[165]

V zahradě bylo v roce 1936 vysazeno 60 nových ovocných stromů (třešně a švestky) [166] A v následujícím roce pořízena nová tlaková pumpa a byl vytvořen rozvod vody pro zalévání, protože v ústavu nebyli hoši, kteří by byli schopní vodu roznášet.

V roce byla 1938 zavedena do hospodářství elektřina[167] a v roce 1941 byl pořízen elektromotor pro pohon strojů v hospodářství.[168]

2.3.4.3. Les

Část pozemků patřících ke klášteru byla od počátku zalesněná a dřevo bylo využíváno hlavně ve třicátých letech jako stavební. Po dobudování hospodářství v roce 1934 byla v roce 1935 část lesa vykácena a přeměněna na pole. V letech 1940 až 1943 proběhla obnova lesa – ve velkém byly sázeny smrčky, dohromady více než deset tisíc sazenic. Ale v roce 1942 pro velké sucho část smrků zase uschla, šlo z části o opakování výsadby. [169]

2.3.4.4. Pozemky

Protože docházelo k sporu o hranice pozemků se sousedem panem Dlapkou, nechaly sestry v roce 1929 znovu vyměřit hranice pole a lesa.[170]

Na jaře 1934 koupily od pana Dlapky další pozemky. Cenu usmlouvaly ze 40.000,- na 29.400,- Kč. I když se sestry musely kvůli koupi opět zadlužit, *„pozemky ... pro nás mají daleko větší cenu, neboť odkoupením zabráněna možnost, aby někdo blíže nás si něco postavil a zde se usadil.“*[171] V témže roce si další pole za silnicí pronajaly

---

[165]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 112
[166]Tamtéž s. 117
[167]Tamtéž s. 138
[168] Tamtéž s. 151
[169]Tamtéž s. 164
[170] Tamtéž s. 53 - 61
[171] Tamtéž s. 100 a 101

od majitelky sousední vily.[172] V nakupování sousedních pozemků pokračovaly i později, *„okruh našich pozemků se rozšiřuje a tak znemožňuje stavbu cizích příbytků v blízkosti našeho domu.*“[173]

2.3.4.5. Úroda na pozemcích sester

Kronikářky pravidelně zaznamenávaly, jaká byla v konkrétním roce úroda obilí, brambor a ovoce, případně i údaje o tom, kolik bylo třeba některých komodit dokoupit a za jakou cenu.

Např. v roce 1935 sestry sklidily asi 100 q brambor (přikoupit bylo třeba ještě 150 q, dovezly se od Kelče, protože to bylo i s dovozem lacinější než ze Střelic). *„1 q přišel asi na 34 Kč, kdežto zde se platilo 40 Kč i více; za 1q zelí placeno loni 20 Kč, letos 60 Kč!“*)[174] V roce 1937 byla horší úroda, muselo dokupovat 140 q brambor (po 20-22 Kč za 100 kg s dovozem), housenky sežraly zelí (proto cena stoupla meziročně z 15 Kč za 1 q na 60 Kč). Méně bylo i ovoce, „ *jablek ještě dosti, ale kadlátky však žádné.“*[175] V roce 1940 byla malá úroda všeho a také nebylo krmivo pro dobytek, *„zakoupen proto vagon řízků (106 q po 4 Kč) z cukrovaru v Sokolnicích (dalších 100 q bylo darováno jako každoročně)*“.[176]

2.3.4.6. Hřbitov

Protože na střelickém hřbitově už byly pochovány 4 sestry, byl v roce 1944 pořízen tmavý žulový pomník se světlejším podstavcem a obruba pro pět hrobových míst, na postranní desky byla vytesána jména sester.[177]

2.3.5. Střelické sestry a 2. světová válka

12. března 1938 došlo k připojení Rakouska k Německu, v 23. září téhož roku byla vyhlášena u nás všeobecná mobilizace, prezidentem nejprve pomnichovské Česko-Slovenské republiky a pak v protektorátu Čechy a Morava se stal Dr. Emil Hácha. Háchu sestry považovaly za upřímného katolíka a možná opravdu věřily, že může nějak přispět ke zlepšení poměrů. *“*[178]

---

[172] Tamtéž s. 101 - 103
[173] Tamtéž s. 126
[174] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 112
[175] Tamtéž s. 127
[176] Tamtéž s. 148
[177] Tamtéž s. 177 - 178
[178] Tamtéž s. 135, což kronikářka komentuje následovně: „*Snad změna presidenta, jímž je Dr. Emil Hácha, upřímný katolík, přispěje k zavedení lepších poměrů, zvláště v ohledu náboženském, v naší drahé vlasti. In: Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, *s. 135*

Velmi těžce nesly ztrátu několika domů po zabrání Sudet: „… *největší bolestí bylo zabrání tolika okresů v naší drahé Moravěnce a v ostatních zemích naší republiky, jak od Němců, tak od Poláků a Maďarů. Přetěžkou ránu utrpěla naše kongregace ztrátou několika našich klášterů: Klimkovic, Vlaštoviček, Opavy, Šilperku a největší filiálky v Košicích. S pláčem jsme sledovaly tyto zprávy, leč na konec musíme se podrobiti nevystihlým úradkům dobrotivého Boha, který dopouští, ale neopouští.* "[179]

1. září 1939 začala válka. Bylo nařízeno noční zatemnění a zaveden přídělový systém – nejprve na mýdlo, pak na potraviny, následně i na oděvy.[180]

Na konci června 1941 po kontrole ústavu bylo zemským úřadem nařízeno vybudovat kryt protiletecké ochrany, tento byl během července vybudován z největší sklepní místnosti tzv.„stolárny".[181]

V roce 1942 byla kvůli politické situaci do Petrovan u Prešova asignována sestra slovenské národnosti Irenea, protože ve slovenských klášterech směly působit pouze slovenské sestry.[182]

Od konce července 1943 probíhala jednání o předání hlavní budovy pro účely KLV tábora.[183] Budova byla několikrát prohlédnuta a 7. září bylo rozhodnuto, že je k tomuto účelu vhodná. Pověřenou osobou při jednání byl pan Lotr z Brna. Chovanci měli být přesunuti do jiných zařízení nebo k rodinám. K tomu nakonec došlo až na začátku listopadu (deset do Víceměřic, šestnáct do Kelče, dvacet domů). V ústavu zůstalo pouze šest školou nepovinných klientů, pro které byl upraven pokoj v hospodářském objektu.

Pro účely lágru se měly připravit všechny místnosti v přízemí a část 1. patra. Proto se P. Česlav Přichystal přestěhoval do podkroví v hospodářství a také byla přesunuta kaple do třídy v 1. patře. Koncem října byly pokoje vybaveny pro KLV.

---

[179] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 135
[180] Tamtéž s. 142
[181] Tamtéž s. 154
[182] Tamtéž s. 159
[183] Od léta 1940 po letecké bitvě o Britanii byla i pro německé civilní obyvatelstvo aktuální hrozba leteckého útoku. Proto byl vypracován projekt Erweiterte Kinderlandverschickung (KLV), který měl fungovat jako ochrana německých dětí ohrožených válkou. V rámci tohoto projektu docházelo k evakuaci městských dětí (nebo matek s dětmi) z ohrožených do bezpečnějších oblastí. Z vhodných budov vznikaly tábory KLV. Mezi přijímacími oblastmi výrazně převažoval Protektorát Čechy a Morava. Odhaduje se, že tudy prošlo během války asi půl miliónu německých dětí. V červenci 1944 bylo na našem území 413 KLV táborů. In: ŠUSTROVÁ, Radka: *Děti a válka. České a německé děti v Protektorátu Čechy a Morava.* https://www.ustrcr.cz/data/pdf/publikace/sborniky/valecny-prozitek/sustrova-radka.pdf

Z našich klášterů se projekt týkal kromě Střelic také Řepčína, Přerova, Liptálu, Brna, Prahy – Růžencové výrobny a Palaty a Teplic u Hranic. In: HŰBNEROVÁ, Andrea: *Dominikánky ve stínu hákového kříže (1938 – 1945).* Seminární práce. Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D

26. listopadu 1943 mělo přijet šedesát dívek. Pan Lotr přivezl potravinové lístky a budoucí ošetřovatelku dětí. Ovšem ještě nebyla dodělána umývárna, ani kotel ústředního topení (proto byla pořízeno patero kamen).[184] Nakonec dívky nedojely ani do konce kalendářního roku.

10. března 1944 přijelo 32 hochů a 5 profesorů z gymnázia z Berlína a začal fungovat KLV lager. Ve Střelicích zůstali jen pět týdnů, protože bylo rozhodnuto, že všechna gymnázia přesunutá z Říše budou na jednom místě v Čechách – hoši byli přemístěni do Borohrádku u Chocně.[185]

Znovu měl být Lager obsazen padesáti hochy 30. dubna, ale nedojeli. Až 10. května v noci přijelo 58 dívek ve věku 12 - 13 let z Essenu. S nimi přijely dvě učitelky a později ještě další tři síly. Okresní úřad stanovil výši nájemného na 65 osob, šlo o 5.800 K měsíčně. Sestry se měly starat o stravu a úklid v Lageru.[186]

V červenci 1944 vyjednávala vedoucí Lageru zřízení telefonu. Po bombardování Brna 20. listopadu 1944 nebylo možné uvolnit příslušné dělníky a proto došlo ke zřízení telefonu teprve 17. ledna1945. „*Od tohoto dne můžeme se telefonicky dorozumívati. Je to pro nás velmi výhodné. Že lze nám kdykoliv s místními činiteli, zvláště s obecním úřadem o všem se dohodnouti. Aniž bychom musely pěšky ¾ hodiny do vesnice.*“ [187]

Kvůli válečné situaci se v roce 1944 postupně snižovaly příděly benzinu. Sestry měly čerpadlo na vodu s benzínovým pohonem. Od července už se benzin prakticky nepřiděloval, sestry musely donášet vodu i do kuchyně na vaření. Proto byl zakoupen už dříve plánovaný elektromotor s výkonem 7,5HP. Také se podařilo sehnat povolení k vybudování elektrické přípojky od hospodářství přes zahradu ke studni u lesa.[188]

Protože téměř všechny dívky z KLV Lageru dovršily během 1. pololetí čtrnáct roků, byly propuštěny a 20. února odjelo 53 dívek s učitelkou a dvěma průvodci do Prahy a odtud do svých domovů. Ve Střelicích zůstaly pouze čtyři a zbytek personálu, celkem deset osob. O měsíc později, 16. března přijelo nových 49 dívek s dozorem. I z nich byla za několik dní polovina poslána do Prahy, protože dovršily čtrnáctý rok. Odjely

---

[184]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 168 - 169
[185]Tamtéž s. 174
[186]Pro Lager se vařilo na sporáku v kuchyni, pro sestry a ostatní obyvatele (30 lidí) byl vypůjčen malý sporáček. Sestry už v listopadu 1943 žádaly o poukaz na nový elektrický sporák, na povolení čekaly do dubna 1944 a na sporák čekaly až do půlky října. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 176
[187]Náklad byl stanoven na 10.000 K, konvent měl přispět polovinou. In: *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 181
[188]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*. Rukopis, s. 177

v úterý 3. dubna. Budova zůstala prázdná, protože kvůli blížící se frontě a omezené vlakové dopravě nebylo možno dovézt svěřence z dosavadních umístění.[189]

2.3.6. Poslední dny války

Od poloviny dubna 1945 nastalo pro sestry velmi náročné období. Pozemky byly nejprve krátce obsazeny ustupujícími německými vojáky, posléze na řadu dní Rusy. Bylo vydrancováno hospodářství, v budově byl opakovaně vojenský lazaret, sestry musely čelit i útokům na ně samotné. Protože kronikářský záznam událostí je zajímavý, je jeho přepis přílohou č. 7.

Od konce května už začaly „poválečné“ opravy v budově, především malování.

V té době se chovanci se zatím nemohli vrátit, protože některé vlakové tratě ještě nebyly opraveny a zprovozněny (Přerov – Brno) a jiné dopravní prostředky nebyly k dispozici. Od 24. května začala znovu fungovat pošta.[190] Teprve koncem června se začalo chystat jejich stěhování z Víceměřic a Kelče.[191]

V červnu 1945 sestry přijaly do ošetřování na žádost obce paní Marii Misákovou (89 let) ze Střelic, jejíž dům byl po válce neobyvatelný.[192] Zemřela 10. února 1946.

Jak již bylo uvedeno, ruští vojáci zlikvidovali téměř úplně „živý inventář“ hospodářství. Střelickým sestrám pomohly pak ostatní komunity:

„… z mateřince kráva a osm slepic, z Víceměřic pěkný vepřový kus a pytel mouky, z Jesence telátko a 2 kachničky, z Předklášteří tři slepice, z Liptále tři odrostlejší husy, z Bojkovic větší sele, z Krče 17ti měsíční jalovici. Tak se postaraly naše spolusestry, aby zdejší hospodářství mohlo zase existovati. Pán Bůh zaplať….“[193]

2.4. Vývoj ústavu a komunity v letech 1946 - 1984

Období mezi lety 1946 a 1984 je možné charakterizovat jako období totality. Do roku 1948 se ještě země vzpamatovávala ze světové války, pak nastala válka jiná, na domácím poli, boj za svobodu a pravdu, který Češi a Slováci jako národ na čtyřicet

---

[189] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 181 - 182

[190] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 187 - 188

[191] Podařilo se dojednat nákladní auto z Radostic, které 2. července dojelo do Kelče, odkud bylo odvezeno třináct chovanců (tři dospělejší tam zůstali) a z Víceměřic šest (dva další zemřeli a dva osmnáctiletí nebyli vzati zpět. Také z domova od rodičů se vrátili. *„… a tak naše budova zase ožila. S jakou radostí uvítaly jsme naše milé chovance a jak vesele seskakovali tito z auta a hlásili se ke známým sestrám! Bohu díky, že naše činnost je nám opět navrácena a svítá naděje na dřívější klidný život.“* In:*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 188

[192] Odkázala klášteru vkladní knížku s 13.000 Kč a měla podporu z Úrazové pojišťovny po smrti dcery 143 K/měsíc. In:*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích* s. 188

[193] Tamtéž s. 193 - 194

let prohráli. I když si jednotlivci i skupiny lidí dokázali udržet „čistý štít“ a neklesnout do lží, nepropadnout pokušení moci, falešné rovnosti a síly davu, přesto většina podlehla demagogii a prakticky dvě generace snášely, někdy i radostně, politické poměry v naší zemi, vliv komunismu, závislost na SSSR, kolektivismus, nesvobodu.

Tato situace se pochopitelně odrazila i v církvi, měla dopad na soukromé a církevní školství i sociální oblast a naplno dopadla také na sestry dominikánky ve Střelicích (civilní správa školy a ústavu, pak zestátnění obojího a postupné ztěžování až znemožňování výchovného působení, posléze jakéhokoli působení).

2.4.1. Poválečná situace – do činnosti sester zasahuje stát

2.4.1.1. Organizace ústavu

Když se po skončení války vrátili chovanci ze svých dočasných azylů ve Víceměřicích, Kelči nebo od svých rodin, zdálo se, že největšími problémy budou ty ekonomické – rozbitá budova ústavu, vybité hospodářství a celostátní nedostatek všeho potřebného k životu. Možná ještě dlouhodobé vyčerpání sester z několikaleté existenční nejistoty a zvlášť z napětí posledních týdnů války. Ale snad všechny měly naději, že se život vrátí do původních relativně klidných, mírových kolejích.

Jak už bylo uvedeno dříve, v roce 1943 byl všem soukromým ústavům (včetně církevních) povinně ustanoven civilní správce. Neunikl tomu tedy ani ústav sester dominikánek ve Střelicích. Poté byla činnost ústavu a školy přerušena kvůli LKV a znovu zahájena v září 1945 bez civilního vedení. Ředitelkou školy byla sestra Ludvíka Horňanská.

Situace se začala měnit v lednu 1948. Sestra Ludvíka se zúčastnila celonárodní pracovní konference „vydržovatelů“ katolických škol, který pořádal odbor Matice cyrilometodějské – Svaz svobodných katolických škol. Jednalo o aktuální situaci katolického školství vzhledem k návrhu nového Školského zákona.[194] 7. ledna 1949 se pak účastnila schůze Zemského ústředí Charity v Brně, kde bylo oznámeno zestátnění České zemské péče o mládež a všech Okresních péčí o mládež. Charitní ústavy zůstaly zatím nedotčeny.[195] Ovšem jen na několik týdnů.

Již v dubnu 1948 byla zavedena státní správa do všech zařízení, která spadala do působnosti Ústředí svazů katolické charity, t.j. na všechny charitní ústavy jak přímo

---

[194] Zákon č. 95/1948 Sb. *Zákon o základní úpravě jednotného školství (školský zákon)*; přijat 10. 5.1945 s účinností do 1. 9. 1945

[195] *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948* s. 1

ve správě charity, tak i v majetku či správě korporací. Ústředí mělo podle vlastních směrnic jmenovat do ústavů zmocněnce, kteří budou dbát o řádný chod ústavu a předkládat národní správě zprávy atd. Správa ústavu si mohla zmocněnce sama navrhnout, ale musel být následně schválen Místním akčním výborem a musel znát problematiku ústavního hospodářství a ústavního života. Zmocněnec měl být také ochranou proti nezákonným rušivým zásahům v ústavu. Na základě rozhodnutí konventní rady byl jako zmocněnec navržen pan Antonín Novák ze Střelic, který byl v letech 1931-1941 starostou a byl poradcem sester v důležitých záležitostech. Návrh byl potvrzen a pan Novák byl jmenován zmocněncem ústavu.[196]

9. září 1948 došlo k zestátnění soukromé pomocné školy. *„Dostavili zástupci ONV Brno - venkov pan Jaroslav Blažek, školský a kulturní referent, OŠV – pan Josef Kopeček, okresní školní inspektor, za MNV ve Střelicích pan Václav Sojka, II. náměstek předsedy a pan Karel Bauer, ředitel národní školy ve Střelicích, aby převzali naši soukromou pomocnou školu do státní správy. Za konvent dominikánek byla přítomna ctihodná Máti M. Eymarda Bačíková, představená konventu a za pomocnou školu s. Ludvíka Horňanská, ředitelka školy. Sepsán protokol o místnostech školních, žácích a učitelských silách. Správou převzaté školy byl pověřen ředitel národní školy ve Střelicích, p. Karel Bauer. Učitelky vyzvány, aby předložily nadřízenému školnímu úřadu žádost o převzetí do státní služby a příslušné doklady.“* Sestra Eymarda se odvolala a žádala, aby se převzetí odložilo až do definitivního rozhodnutí o církevních školách. K převzetí školy panem ředitelem Bauerem došlo nakonec 26. října 1948. Sestry učitelka odevzdaly požadované doklady, ale žádná nepožádala o přijetí do státní služby.[197]

Výnosem ministerstva školství bylo 30. září 1948 rozhodnuto o změně dosavadního názvu pomocných škol na „zvláštní školy“ – „Státní zvláštní škola ve Střelicích u Brna“.[198]

V srpnu 1948 bylo ministerstvem školství rozhodnuto, že do vydání nových učebních osnov pro pomocné školy, bude nejvyšší počet žáků v jedné třídě 15 a také byl stanoven nejvyšší počet hodin. Protože ve stávající dvoutřídní škole bylo v každé třídě 20 žáků, byla škola od 1. listopadu rozšířena na trojtřídní. Vyučovaly dále tři sestry,[199]

---

[196]Tamtéž s. 4

[197]Tamtéž s. 7

[198]Tamtéž s. 8

[199] .s. Ludvíka v I. tř. 22h týdně, s. Eymarda ve II. tř. 28 hodin týdně a s. Terezita ve III. tř. 30h týdně. In:

všechny vyučovaly ve svých třídách i náboženství.[200] Protože všechny tři odevzdaly požadované doklady, dostaly ustanovovací dekrety a byly povolány služebního slibu na školském referátu ONV Brno, což se stalo 13. října 1949.[201] Od té doby pobíraly sestry za svou práci plat.

V březnu 1950 byli všichni chovanci z příkazu KNV v Brně přešetřeni odborníky ze Sociodiagnostického ústavu v Brně, aby se zjistilo, zda a jak dalece jsou schopni vyučování, protože ústav je určen pro chlapce, kteří alespoň trochu vzdělavatelní jsou.[202]

V roce 1950 byly do Střelic asignovány dvě sestry, které měly způsobilost pro střední školy. Kromě pomocných, nyní zvláštních škol byly už vládou zrušeny všechny církevní školy. Na internátě byl v tu dobu velký počet chovanců v jedné skupině, proto byla provedena reorganizace, vznikly dvě skupiny a každá sestra se stala vychovatelkou v jedné z nich. *Doufáme, že toto opatření se zcela jistě osvědčí a sestry u chovanců nebudou tak přetíženy.“*[203] Na podzim byly poslány na výpomoc dvě novicky z Řepčína, které tak unikly vyvezení do Bohosudova.[204]

V únoru 1951 byl proveden soupis nábytku, který náleží konventu, je však k užívání ZDD a byla odhadnuta cena jednotlivých kusů a KNV jej sestrám proplatil. Zároveň byl propočítán nájem ze všech místností, které používá ZDD. Po vzájemné dohodě bylo určeno, že nájem se platit nebude a KNV bude hradit menší nutné opravy zhruba do výše nájmu.[205]

Na základě rozhodnutí KNV byla od 1. března 1951 ustanovena správkyní domova paní Josefa Vyskočilová. Do státní služby pak bylo se zpětnou platností od 25. září 1950 převzato 11 sester, které působily u svěřenců.[206]

V březnu 1952 bylo Okresní národní pojišťovnou oznámeno, že chovanci dětských domovů budou pojištěni a v důsledku toho zdarma léčeni.[207]

V následujícím roce začalo budování hřiště pro chovance. Sestry dal k dispozici pole pod lesem a KNV hradil úpravy.[208]

Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948 s. 8

[200]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948* s. 8

[201]*Konventní kronika filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1949* s. 4

[202]*Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1951* s. 3

[203]*Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1950* s.4

[204] Tamtéž s.4

[205]*Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1951* s. 1

[206]Tamtéž s. 1 a 2. Byly přijaty na základě předložení občanského průkazu, lékařského vysvědčení s RTG plic, posledního školního vysvědčení a „vylíčení života“.

[207] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953*

[208] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953*

O budoucnosti žáků, kteří ukončili školní docházku, rozhodovala na konci školního od roku 1952/53 propouštěcí komise. Někteří byli přemístěni do Zvláštního domova mládeže v Kelči, kde byla možnost se vyučit obuvnictví, košíkářství, zahradnictví nebo práci v zemědělství.[209]

Zvláštní škola byla dosud trojtřídní a vyučovaly v ní jen sestry. Ředitel docházel jen podepisovat listiny. Od začátku školního roku 1954/55 musel mít i ředitel učitelský úvazek. Proto došlo k reorganizaci školy a ta se stala z trojtřídní školou čtyřtřídní.[210]

Už v roce 1953 KNV oznámil, že převezme do své režie také hospodářství a pozemky. Protože ale neměl na daný rok v rozpočtu potřebné prostředky na provoz a mzdy, převzetí se neuskutečnilo.[211]

V roce 1955 se začala stavět tělocvična v budově hospodářství. Stavbu měl platit KNV, ale finance brzy došly a stavba byla přerušena. Dostavbu tělocvičny nakonec zaplatil konvent, protože vzniklý prostor usnadní práci vychovatelkám.[212]

Už v roce 1954 začaly sestry plánovat přestavbu hospodářské budovy tak, aby v ní mohly bydlet sestry. Když se v roce 1955 zvýšil počet chovanců na 73 a nebylo místo ani pro hochy, ani pro sestry, začaly sestry s přestavbou a červnu 1956 se jich tam z hlavní budovy šest přesunulo.[213] (Tři další za tu dobu zemřely).

V roce 1957 se změnily předpisy ministerstva školství a osvěty ohledně odchodu do důchodu – do důchodu byli posíláni učitelé, kteří dosáhli 60 let a učitelky, kterým bylo 55 let. Sestra Ludvíka Horňanská, učitelka I. třídy a předtím dlouholetá ředitelka pomocné školy, byla vyzvána, aby odešla do důchodu, protože jí bylo už 67 let. Byla velmi schopná učitelka, sama vytvořila řadu pomůcek pro názorné vyučování, školila ostatní a při inspekcích byla vždycky vysoce hodnocená. Dostala nejnižší důchod. Ve škole ji nahradily dva mladí učitelé bez speciálního vzdělání.[214]

30. září 1957 dostaly všechny zaměstnané sestry propouštěcí dekrety na příkaz ministerstva školství „ve veřejném zájmu účelnějšího rozmístění pracovních sil“. Pracovní poměr jim měl skončit 31. 12. 1957. Správkyně ústavu se informovala na KNV a zjistila, že Krajský odbor školství má v úmyslu zřídit ve Střelicích ústav pro nevzdělavatelné, kterým bylo v kraji přes 400. V prosinci bylo rozhodnuto, že Zvláštní škola s internátem bude přemístěna do dětského domova v Boskovicích,

---

[209] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953*
[210] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1954*
[211] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953*
[212] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1955.*
[213] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1956*
[214] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1957.*

kde bylo v té době jen 15 obtížně vychovatelných, kteří budou umístěni jinam a ústav ve Střelicích byl určen pro nevzdělavatelné děti.[215]

Sestry hned zahájily úpravy domu pro tuto cílovou skupinu – do všech oken mříže, zvýšily zábradlí, přebudovaly koupelny a záchody. Zároveň chystaly stěhování chlapců. K tomu došlo 28. ledna 1958, kdy autobusem za doprovodu sester učitelek i vychovatelek odjelo 62 hochů do Boskovic. Ve Střelicích jich zůstalo jen osm, šest nevzdělavatelných a dva starší, kteří pracují v kuchyni a v hospodářství.

31. ledna 1958 bylo sestrám oznámeno, že ústav bude spadat pod odbor sociálního zabezpečení KNV, který bude rozhodovat jak o přijímaných dětech, tak o personálu. Sociální odbor KNV převzal do zaměstnání všechny sestry v produktivním věku. Během února pokračovaly přípravy domu na nové obyvatele. Postupně nastupovali v březnu až do kapacity 70. Sestry si je rozdělily podle schopností nejdříve do čtyř, pak do pěti skupin. Při náročné službě dokázaly sestry rozvíjet ve svěřencích zbytkové schopnosti, už za rok s nimi hrály divadlo a vyráběly s nimi ozdobné i užitkové předměty. Každoročně pořádaly výstavy. A některé učily i číst, psát a trochu počítat.[216]

O ústav projevila zájem dr. Dagmar Štulcová z ministerstva sociálního zabezpečení a zapojila sestry vychovatelky do vytváření výchovných plánů pro podobná zařízení v celé republice.

V šedesátých letech převzal správu ústavu ONV a postupně nahrazoval starší sestry civilními zaměstnankyněmi. Vedoucí ústavu pan Horký nařídil odstranit z místností kříže a ostatní náboženské obrazy.[217]

1. ledna 1963 darovala Náboženská matice neoprávněně budovu ústavu i s okolními pozemky okresnímu odboru sociálního zabezpečení. [218]

V roce 1964 bylo v ústavu zřízeno Metodické odborné konsultační středisko pro péči o mentálně postiženou mládež pro Jihomoravský kraj. Kvůli tomu došlo k některým organizačním změnám. Protože bylo nutné mít v ústavu alespoň jednu skupinu děvčat, bylo 14 starších chlapců přemístěno v březnu do Borotína a na jejich místo přišlo postupně 15 děvčat různého věku a schopností. Protože bylo třeba uvolnit i další místnosti pro činnost střediska, bylo do Nezamyslic přesunuto ještě dalších 11 hochů. Od prázdnin pak pravidelně probíhala ve středisku školení pro pracovnice

---

[215] Stupeň postižení podle dřívější klasifikace mentální retardace: imbecilita, idiocie. In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1957*

[216] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1958*

[217] Když sestry neposlechly, udělal to sám. In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1962.*

[218] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1963 .*

jihomoravských ústavů pro mentálně postižené.[219] Ve školícím středisku pracovalo vždy několik odborníků z oblasti psychologie, a speciální pedagogiky a také lékař-psychiatr[220]. V roce 1966 byl tým doplněn o sociální pracovnici. Sestry vychovatelky byly zapojovány jako metodičky do praktických aktivit se svěřenci, některé (např. sestra Božislava) i do tvorby výchovných plánů. V době, kdy toto středisko fungovalo, měly sestry upraveny platy podle odborného vzdělání. Metodické středisko v ústavu působilo do října 1968, pak bylo přestěhováno do Brna.[221] Ústav se pak zase plně vrátil do správy ONV, od ledna 1970 pod spojenou správu Okresního ústavu sociálních služeb s vedením v Chrlicích.[222]

Na začátku 70. let v souvislosti s normalizací a také se stavbou budovy stavebním družstvem Veritas došlo ke zhoršení vztahů mezi vedením ústavu, civilními zaměstnanci a sestrami. Dvě sestry, které se angažovaly pro stavbu, dostaly v ÚSP výpovědi s odůvodněním jejich nadbytečností a zároveň potřebností v charitních domovech.[223] Sestry se odvolaly a výpověď byla stažena.

V roce 1975 přibylo v ústavu chovanců a sestry byly požádány, aby přestěhovaly kapli do hospodářské budovy, a opustily i další prostory v hlavní budově, což se také stalo.[224]

Sestry stárly a ubývalo jim sil. Zároveň ale byly přeřazovány na oddělení ke svěřencům v nejtěžším zdravotním stavu. Sloužily obětavě, ale špatnou spolupráci s civilními zaměstnanci na hranici svých možností. To byl jeden z důvodů, proč bylo generální představenou rozhodnuto v roce 1984 sestry ze Střelic odvolat.

2.4.1.2. Pro rozvoj i pro radost

Jak už bylo zmíněno výše, sestry ve svých třídách vyučovaly náboženství i po zestátnění školy, když to pak od poloviny 50. let nešlo ve škole, učily náboženství chlapce na internátě. V roce 1950 vykonal pan děkan Gric inspekci v hodinách náboženství a byl spokojen.[225]

---

[219] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1964*
[220] MUDr. Kovářová se stala vedoucí metodického střediska a v roce 1966 i vedoucí celého ústavu. In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1966*
[221] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1968*
[222] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1970*
[223] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1973 a 1974.*
[224] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1975.*

[225] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1950* s. 3

Tehdy každoročně připravily skupinu chovanců k 1. svatému přijímání, které pak slavnostně proběhlo v kapli sester. V roce 1948 dokonce na Boží Hod svatodušní přijalo osm chovanců svátost biřmování v Brně na Petrově od biskupa Skoupého.[226]

Úplný zákaz vyučovat náboženství platil od začátku školního roku 1970/71.[227]

Sestry se snažily využívat při výchově a vyučování moderní techniku. Proto byl už v roce 1947 pro využití u chovanců zakoupen projekční přístroj pro promítání filmů.[228] Protože na něm bylo možno promítat jen němé filmy, proto byl v roce 1952 zakoupen přístroj na promítání zvukových filmů, *„aby chovanci za nepříznivého počasí v nedělním odpůldnu byli užitečně zaměstnáváni.“*[229]

Sestry nacvičovaly s chovanci divadelní představení, která se pak předváděla rodičům a dalším hostům[230], a také jezdili na představení do brněnských divadel. A jako na jiných školách, i zde se pořádaly školní výlety do okolí Brna, někdy i dále (Pernštejn, Lednice, Svatý Hostýn, Vranovská přehrada atd.).

2.4.1.3. Odborné vzdělání sester

Jak již bylo zmíněno dříve, sestry vždycky usilovaly o to, aby svou práci prováděly profesionálně. Studium je nedílnou součástí povolání sestry dominikánky. Proto byly i ve Střelicích pro výchovnou práci vybírány sestry kvalifikované pro práci s osobami s mentálním postižením, které si prostřednictví různých odborných kurzů odbornost doplňovaly a zvyšovaly.

Sestry se zúčastňovaly kurzů o sociální péči[231], o sociálním zabezpečení[232], o péči mentálně postižené[233], také kurzů tvoření např. výroby loutek[234] a kurzů logopedických, rehabilitačních, zdravotnických a ekonomických. Kurzy pořádal Svaz Charity v Brně, ministerstvo sociální péče, KNV a další. Účastnily se také kurzů pořádaných na začátku šedesátých let přímo ve Střelicích pro řeholnice v sociálních službách (tzv. „Pracovní týden“).

---

[226]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948* s. 5
[227] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1970* s.
[228]. Promítací přístroj Popular s 8mm filmy. Když se ukázalo, že obrázky jsou pro ně příliš malé, byl projektor vyměněn za větší značky Jubilar s 16mm filmy (s dovolením mateřince a s příslušným doplatkem) *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947* s. 7
[229]Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1952 s.1
[230] např. Labutí jezero, Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Stříbrné kopýtko – autorkou textů bývala s. Eymarda, nacvičovala i s.Terezita)
[231] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948* s. 3; s. Aquináta Bačíková a s.Terezita Kulíšková
[232] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1961 s.*
[233] *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948* s.4
[234] Tamtéž s. 6

V prosinci 1968 a v roce 1969 absolvovalo šest sester katechetický kurz.[235]

2.4.1.4. Ekonomické zajištění ústavu (i konventu) – subvence, UNRRA, Charita

I v tomto dalším období byly provoz ústavu a školy a stavební úpravy financovány z několika zdrojů. Subvence přiděloval Zemský národní výbor v Brně, ministerstvo zdravotnictví a ministerstvo sociální péče. Příspěvek mohl poskytnout i ONV Brno.

V lednu 1949 byla Zemským národním výborem zjišťována výše ústavních příjmů a vydání a posléze byla určena sazba ošetřovného na chovance: byl stanoven nejvyšší měsíční poplatek na chovance ve výši 1.000,- Kčs (započtena strava, oděv, obuv, světlo, otop, ošetřování, léčení atd.)[236]

V rámci projektu mezinárodní humanitární pomoci UNRRA [237] sestry dostaly do hospodářství tři krávy, [238] protože o veškerý dobytek přišly na konci dubna a začátku května 1945, když na pozemcích sester usadili ruští vojáci a rabovali v hospodářství (viz 2.3.6.).[239]

Probíhaly i další přídělové akce. Obvykle se týkaly potravin nebo jiných životních potřeb, které byly po válce těžko dostupné (lístkový systém) nebo pro sestry finančně náročné.

Pomoc pocházela např. od amerických dárců. Americký červený kříž ji předával potřebným dětem prostřednictvím Československého červeného kříže. Např. od 25. března 1946 probíhala v „mléčná akce“, v rámci které bylo žákům přidělováno k dopolední svačině čtvrt litru kondensovaného mléka.[240]

Dalším zprostředkovatelem potravinových darů z Ameriky bylo Ústředí svazů charity, později Oblastní úřadovna České katolické charity v Brně – mezi lety 1946 a 1949 střelický ústav takto obdržel masové a rybí konzervy, zeleninu, mouku, kakao,

---

[235] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1969 s*

[236] *Konventní kronika za rok 1949* s.1

[237] United Nations Relief and Rehabilitation Administration – projekt mezinárodní humanitární a rozvojové pomoci pro evropské země zničené válkou. Byl dohodnut v USA v roce 1943 budoucími signatáři OSN – cílem bylo zabránit hladu a epidemiím a nastartovat hospodářství ve zpustošených zemích. Projekt byl ze dvou třetin financován USA, dále Kanadou, Velkou Británií a přispěly i další menší státy. Země, kterým byla přiznána pomoc, ji měly jen za administrativní náklady, příp. příspěvek na dopravu, za dovezené komodity neplatily nic. (srv: https://www.aic.cz/osvobozeni/americka-vojska-v-cechach/potravinova-pomoc-unrra/. (Navštíveno 6.4.2024)

[238] *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946* s. 7

[239] *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946:* Za dobytek odebraný Rudou armádou v dubnu 1945 byla sestrám poskytnuta státní záloha 37.930,- Kč

[240] Konkrétně do střelického ústavu došlo 537 půllitrových plechovek. Na konci května se dostavili zástupci Amerického i Československého červeného kříže se školním inspektorem Gerykem a dalšími úředníky z ONV, byli přítomni při podávání mléka v jídelně a sami ho také ochutnali In: *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946* s. 2-3

čokoládu, rybí tuk, mýdlo, oděvy (kalhoty, svetry, čepice, boty)[241] a dvě příruční lékárničky.[242] *„Šlechetným dobrodincům americkým posláno vřelé poděkování“.*[243]

Od začátku roku 1950 se zavádělo jednotné účetnictví ve všech ústavech, které spadaly pod ONV Brno.[244]

Od ledna1950 byla zrušena všechna nadační místa v ústavech a na chovance měli přispívat rodiče, okresní národní pojišťovny, mělo se žádat o sociální a sirotčí důchody atd. a teprve po vyčerpání všech jiných možností vyrovnával nedoplatek do stanovené sazby měsíčního ošetřovného z 50% KNV a z 50% Charita. Dosud měly poskytovat tuto úhradu příslušné KNV podle bydliště rodičů chovanců, od 1. června měl místo KNV platit ústavům nedoplatky na nemajetné chovance ONV podle sídla ústavu. [245]

30. května 1953 byly zrušeny potravinové lístky a byly upraveny ceny potravin. Byla ohlášena měnová reforma k 1. červenci t. r., kterou se snížila hodnota peněz na pětinu. Pro vklady se zavedla nová pravidla a vázané vklady byly zrušeny.[246]

V době, kdy byl ústav ve správě KNV a posléze ONV už nebyly informace o financování ústavu sestrám známy, projednávány byly jen investiční záležitosti, na kterých se sestry také finančně podílely.

2.4.1.5. Kontroly a inspekce

První poválečná školní inspekce proběhla v červnu 1946. Dostavil se již zmíněný (2.4.1.4.) okresní školní inspektor pan Josef Géryk.[247]Do třetice se objevil ještě v září téhož rok se správkyní dětského domova v Líšni a úředníky z ONV, kteří chtěli vidět ústav i pomocnou školu.[248]

V lednu 1947 překvapila sestry kontrola ze Zemského národního výboru v Brně; líbilo se jim v ústavu *„a divili se, že je všude tak čisto, když přijeli neočekávaně“.*[249]

Ústav a zvláště školu přijela zkontrolovat generální ředitelka kongregace sestra Jiřina Běhalová.

---

[241]Tamtéž s. 8
[242]Tamtéž s. 6
[243]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948*, s. 1
[244]Kurzu pro *„finanční a hospodářské síly v ústavech“* se zúčastnily sestra Emilie Kroupová a sestra Terezita Kulíšková In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1950* s.1
[245] Ve skutečnosti částku v termínu zaplatil jen KNV brněnský, jihlavský a gottwaldovský jen část a Charita nic, což ústav dostalo do značné finanční tísně. In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1950* s. 4 a 5
[246] Každá osoba si mohla vyměnit 300,- a obdržela 60,- nových peněz, další byly vyměňovány v poměru 1:50. In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1950* s. 2 a 3

[247]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946* s. 4
[248]Tamtéž s. 5
[249]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947*, s. 1

V listopadu 1947 přišel úředník ZNV kontrolovat evidenci spotřeby přídělem vázaných potravin. Sestry žádnou nevedly, protože jim to nikdo nenařídil. Úředník jim vysvětlil potřebné a na úřadě ohlásil: *„Kdyby chovanci zdejšího ústavu dostávali jen to, co je na příděly, nevypadali by tak dobře.“*[250]

Po roce 1950 probíhaly i různé tématické inspekce, např. k výročí VŘSR.[251]

2.4.2. Konvent sester dominikánek

2.4.2.1. Počty sester v letech 1946 až 1984

Když byl po skončení 2. světové války obnoven provoz ústavu a opět se učilo v pomocné škole, tvořilo konvent 18 sester. Nejméně sester – 16 – bylo v roce 1947. Poté, co v roce 1948 došlo k zestátnění školy i ústavu a přibylo žáků i chovanců, postupně přibývalo i sester.[252] Počet stoupal i v souvislosti s politickými událostmi[253]

Nejvíce sester – 27 - bylo v komunitě v roce 1959. Když komunita ukončila v červnu 1984 ve Střelicích svou existenci, tvořilo ji 11 sester, které byly poslány do Kadaně, Broumova, Podivic a Litoměřic

2.4.2.2. Představené komunity[254]

V období mezi lety 1945 a 1984 se ve službě převorky vystřídalo celkem šest sester.

První z nich, sestra Aquináta Bačíková byla 8. září 1945 jmenována převorkou na druhé tříleté období. Musela řešit poválečnou obnovu budov, znovu vybavit ústav, školu, konvent i hospodářství, řešit nedostatek všeho pro všechny. Během své služby dále moderovala společenství III. řádu, které se početně zvětšilo natolik, že mohlo získat samostatnost. Působila také jako učitelka v pomocné škole.

1. září 1948 sestru Aquinátu vystřídala ve službě její neteř Eymarda Bačíková. Také byla v září 1951 jmenována převorkou na druhé tříletí. Během její služby začaly zásahy státu do provozu školy i ústavu, s čímž bylo pro ni spojena řada jednání. I ona byla kvalifikovanou učitelkou dětí s mentálním postižením a vedla jednu třídu tehdy

---

[250] *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947* s. 8

[251] *„V týdnu mezi 8. a 15. listopadem navštívila všechny školy v okrese brněnském okresní školní inspektorka, pí. Vlastimila Fertovová, aby shlédla vývěsky v soutěži k výročí Ruské revoluce. Ocenila práci učitelek a slíbila, že přijde ještě později podívat se k nám.* In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1950* s. 7

[252] V roce 1948 byl jediným civilním pedagogickým zaměstnancem pan ředitel. In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948* s. 7

[253] V roce 1949 přišly do Střelic dvě sestry učitelky ze zrušených kongregačních škol a z Řepčína byly asignovány na začátku září 1950 do Střelic dvě novicky, aby se vyhnuly hrozící internaci.. In: *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1949* a *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1950* s. 7

[254] Podle Knihy asignací a jmenování – interní dokument kongregace (obsahuje především dataci)

už zvláštní a posléze i trojtřídní školy. S dětmi nacvičovala různá divadelní představení. Aby usnadnila sestrám náročnou práci, vylepšovala zařízení ústavu, často z konventních peněz (např. tělocvična).

1. září 1958 byla převorkou jmenována dlouholetá učitelka pomocné a pak zvláštní školy, sestra Terezita Kulíšková. Její službu ukončila předčasně smrt 3. dubna 1959.

Po ní byla opět opakovaně jmenována převorkou sestra Eymarda – ve službě byla až do února 1967.

Od 23. února 1967 byla jmenována převorkou sestra Miroslava Švábenská, literní učitelka. Vedla komunitu v náročné době výstavby nové budovy a sílícího tlaku na sestry. Později (už mimo Střelice) byla též členkou generální rady, sekretářkou generální představené a psala kongregační kroniku.

1. dubna 1973 převzala službu převorky střelického konventu sestra Dobromila Pevná. Vykonávala ji jen do 8. července 1974, kdy byla zvolena na generální kapitule pátou generální představenou kongregace.

O měsíc později o svátku sv. Dominika 8. srpna 1974 byla jmenována převorkou konventu sestra Božislava Pálková a službu vykonávala celých deset let až do odvolání sester ze Střelic v létě 1984 (6.7.) Ve Střelicích působila řadu let jako vychovatelka u chlapců a byla jednou ze sester, které se podílely na vytváření metodických materiálů pro práci s mentálně postiženými. Později byla řadu let generální ekonomou kongregace, a archivářkou. Přitom se pokoušela doplnit chybějící kroniky rekonstrukcí údajů z jiných zachovalých.[255]

2.4.2.3. Kaple

Po navrácení klimkovického kláštera zpět do rukou sester dominikánek v roce 1945 se tam znovu zařizovala kaple. Střelickým sestrám nezbylo než vrátit sochu Nejsvětějšího Srdce Páně, která k nim doputovala přes mateřinec v roce 1943. Proto si sestry pořídily novou, menší, dřevěnou, kterou vytvořil pan Heřman Kotrba.[256] Později pořídily ještě sochu Nejčistšího Srdce Panny Marie od stejného autora.[257]

---

[255] Dokončila také práci sestry Jany Žákové, která psala pokračování kongregačních dějin („Druhé padesátiletí“), ale smrt je neumožnila práci ukončit.

[256] *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946*, s. 1-2

[257] Sochu zaplatily příbuzní sestry Aquináty z Ameriky In: *Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946*, s. 5

V létě 1948 byla pořízena okna s vitrážními obrazy bl. Imeldy, sv. Cyrila, sv. Metoděje a sv. Růženy z Limy.[258]

V roce 1953 byla kaple znovu vymalována panem Kabelkou podle návrhu architekta Lamala.[259] V té době bývala mše svatá s promluvou ve vestibulu otevřená pro veřejnost z nejbližšího okolí. Protože zvláštní dětský domov byl zestátněn a do státních domovů nemají cizí lidé přístup, bylo občanům na příkaz KNV oznámeno, že od 13. 4. 1953 se bohoslužby pro veřejnost nekonají. Mše svaté byly pak už jen v kapli.[260]

V roce 1969 byl přivezen oltář ze zrušeného konventu v Hodoníně, který bylo možno používat pro sloužení mše sv. tváří k lidu podle nových liturgických předpisů.[261]

Do roku 1973 se druhé nedělní mše svaté v kapli zúčastňovali jak svěřenci, tak zaměstnanci. Pak to bylo zakázáno rozhodnutím Ministerstva kultury.[262]

V roce 1975 bylo rozhodnuto, že se kaple musí přestěhovat do budovy hospodářství, kde bydlely i sestry. V lednu 1976 byl přesun kaple dokončen a 13. ledna tam byla první mše svatá. 21. června 1976 tam poprvé dvě „tajné sestry“ skládaly první sliby.[263]

Kaple byla oficiálně zrušena spolu s komunitou sester v roce 1984.

2.4.2.4. Společenství laických OP

Činnost terciářek nebyla během války přerušená, formační setkání se sestrou Aquinátou pokračovala. V dubnu 1946 vedl P. Ambrož Svatoš pro terciářky exercicie, jichž se zúčastnilo více než 60 terciářek. O slavnosti Panny Marie Růžencové byla opět obláčku tří členek a deset novicek složilo sliby. Protože skupina měla už 30 členek, začaly sestry zvažovat založení samostatné Družiny III. řádu sv. Dominika.[264]

I na slavnost Panny Marie Růžencové v roce 1947 měly obláčku další tři terciářky a čtyři složily sliby. Spolupráce probíhala nejen v duchovní oblasti – když sestry v roce 1947 konečně sehnaly dostatek látky na stejnokroje pro všechny chovance (bylo jich tehdy 52), tři terciářky bez nároku na odměnu od května do října pomáhaly se šitím.[265]

V únoru 1948 se konaly exercicie pro terciářky, které vedl P. Jakub Zemek OP, znojemský převor. Účastnilo se jich 60.[266] Na svátek Nanebevzetí Panny Marie bylo oblečeno 6 čekatelek a 3 novicky složily sliby. Obřady konal P. Česlav Přichystal,

---

[258]Tamtéž s. 5
[259]*Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953* s. 2
[260]*Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953* s.2
[261] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1969 s.*
[262] Vizitační protokol – interní dokument kongregace
[263] Dle osobního svědectví sestry Terezie OP (nar. 1955)
[264]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946*, s. 6
[265]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947*, s. 6
[266]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948*, s. 1

ředitel III. řádu. Protože členek bylo již více než 40, stala se střelická družina od konce roku 1947 samostatnou a nezávislou na pražské.[267]

Další akce pro laické sdružení už musely být vzhledem ke změně politické situace mnohem skromnější – počtem i slavnostností. Sestry využívaly ke kontaktu s terciářkami např. poutě do Křižanova. O tom, že kontakty úplně neustaly, svědčí i to, že ještě v osmdesátých letech byly dvě sestry na pohřbu terciářky v Radosticích.[268]

2.4.2.5 Exercicie pro sestry, pro veřejnost

Každoroční exercicie pro sestry bývaly osmidenní[269], o dva dny se zkrátily po generální kapitule 1984[270]. Od konce padesátých let musely vždy sestry požádat o dovolení ke konání exercicií příslušného církevního tajemníka. Exercicie vedli často otcové dominikáni (P. Reginald Dacík OP, P. Jakub Zemek OP, P. Silvestr Braito OP, Braito, později v ústavu zaměstnaný P. Ambrož Svatoš OP). Někdy se stalo, že církevní tajemník exercicie povolil, ale v jiném než žádaném termínu. Pak obvykle měl přednášky pro sestry domácí kněz. Stanovy sice doporučují společné exercicie, ale v nepřetržitém provozu ústavu nebylo možné, aby si všechny sestry vzaly dovolenou. Proto podle možností vždy několik sester odjelo na exercicie do jiného domu, od 60. let nejčastěji do Broumova nebo Kadaně. Někdy řešil situaci zástup sestry sestrou z jiného domu.

V letech 1947-1949 se konaly 4x exercicie pro vysokoškolačky, které také vedli otcové dominikáni P. Reginald Dacík OP, P.Silvestr Braito a P. Lukáš Michalčík OP.

Znojemský převor P. Jakub Zemek vedl v roce 1948 nejprve exercicie sester a poté exercicie pro členky III. řádu (viz výše).[271]

2.3.3.6. Akce Ř

27. září 1950 byly sestry z mateřince a dalších filiálek vyvezeny do Bohosudova a ubytovány v bývalém jezuitském klášteře. Střelická komunita patřila mezi ty, kterých se tato akce přímo nedotkla. *„Pouze v ústavech, kde jsou osoby přestárlé nebo kde se působí u dětí duševně úchylných, zůstaly sestry dále ve své činnosti…. Ve zdejším domě sestry zůstaly, avšak ústav – podle nynějšího názvu „Zvláštní dětský domov“ se převzal*

---

[267]Tamtéž s. 6
[268] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1981*
[269] Stanovy sester třetího řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy, Praha: Vlast 1909.
[270] Stanovy České kongregace sester dominikánek, tisk pro vlastní potřebu 1985
[271]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948* s. 1

do státní správy. Ředitelem ustanovil KNV v Brně dosavadního ředitele národní školy i zdejší zvláštní školy, p. Karla Bauera, což se stalo dne 25. září.“[272]

2.4.3. Materiální záležitosti – budování, opravy, vybavení

2.4.3.1. Hlavní budova:

Problém s ústředním topením přečkal válku a ohlásil se i v letech poválečných. Ani nebylo třeba velkých mrazů, články topení už „dožívaly“. Hned první oprava v lednu 1946 byla jen provizorní, protože kotel byl už zastaralý a náhradní díly nebyly. O novém kotli začaly sestry uvažovat už v předešlém roce, proto koncem srpna byly pořízeny dva menší kotle a byly upraveny komíny. Ovšem do nových kotlů ústředního topení potřebovaly sestry ostravský koks (místo rosického), který bylo obtížné sehnat kvůli státním limitům dodávek. Sestrám byla nakonec přidělena brněnská dodavatelská firma, která bude koks vozit.[273]

Na konci války byly značně poškozeny nátěry na oknech, dveřích a zábradlí. Vše bylo třeba urychleně opravit. Dále byly opraveny stropy v mansardách a bortící se zeď u půdy, která byla jen podepřena trámy. Také bylo třeba opravit vnější otlučené zdi kolem celé budovy, bleskosvod, více než padesát rozbitých oken a doplnit chybějící střešní krytinu. V květnu byla vymalována nová zeď hovorny chovanců a také školní kabinet.[274] V roce 1947 byly dokončeny opravy všech škod na budovách způsobených válkou – naposled se dělaly opravy vnějšku budov (nátěry zdí, opravy a nátěry oken a okenic).[275]

To, co bylo opravováno jako válečná škoda, bylo propláceno z uvolněných vázaných vkladů.[276]V roce 1947 byly dokončeny opravy všech škod na budovách způsobených válkou – naposled se dělaly opravy vnějšku budov.[277] Následně byly zrekonstruovány koupelny chovanců (hrazeno ze subvence MZ na zdravotní zařízení ústavu) i koupelna sester.[278]

---

[272]Tamtéž s.6 a s.7
[273] Tamtéž s. 3
[274]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946* s. 3
[275]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946* s.5
[276]Protože během války nebylo možno nic opravovat, spořilo se a nyní byly použity všechny úspory, milodary i vklady na jednotlivé sestry – celkem činilo vydání přes 500.000 Kčs. Na nedokončené opravy zbylo ze státem poskytnutých 100.000,- Kčs válečných náhrad ještě 80.000,- Kč In:*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946* s. 6
[277]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947* s. 5
[278]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947* s. 8 Provedly rekonstrukci koupelen pro chovance – byly přidány 2 vany, řada umyvadel a žlab na umývání nohou. V koupelně sester byl změněn přívod studené vody, protože původní zamrzal a sestry se pak nemohly koupat, a také přibyla kamna, aby se mohly koupat i v zimě.

2.4.3.2. Hospodářství:

Během léta a na začátku podzimu 1946 byly také v hospodářství zapraveny díry po střelách na hospodářské budově a odstraňováno zatékání do budovy na více místech.

Do hospodářství sestry pořídily vyorávač brambor a plečku, o které přišly za války. Také koupily secí stroj a mlátičku.[279] Pro uskladnění dříví byla na podzim postavena kolna.[280]

Na začátku března 1947 spadl prohnilý strop ve vepříně. Sestry nechaly spravit zároveň strop v kravíně.[281]V roce 1948 ještě koupily sestry dva koně k tahu.

V roce 1953 oznámil KNV úmysl převzít celé hospodářství (provoz, ještě nikoli budovu) do své režie. Sestry už neměly obdělávat pozemky přidělené MNV (nucený nájem).[282] Proto sestry postupně prodaly koně oba koně, kteří byli využíváni při obdělávání polí, zrušily vepřovou plemenici (pak se jen kupovala selata na vykrmení) a v dalších letech se zaměřily především na zahradu (ta jim zůstala a k tomu asi 3,5 ha pole). Při zahradních pracích byli i nadále zaměstnáváni schopnější chlapci (viz příloha č. 9), např. se ve větší míře začaly pěstovat a sušit léčivé byliny pro účely ústavu i pro výkup. V hospodářství nebyla třeba žádná světská pracovní síla.[283]

2.4.3.3. Úroda:

V poválečných letech 1946 a 1947 bylo katastrofální sucho a v důsledku toho byla pak velmi slabá úroda[284]. *„Obilí a brambor se urodilo skoro jen tolik, kolik se zaselo a také ovoce nedozrálo a uschlo.“*[285] Přesto však je pro sestry hospodářství nutné: *„neboť značně zásobuje celý dům potravinami a pak cvičí se zde starší chovanci v zemědělských a hospodářských pracích, čímž se připravují pro budoucí život. Hlavně z tohoto důvodu je zde hospodářství velmi nutné, ba nepostradatelné.“*[286] Pro chybějící seno se sestry vypravily až na Šumavu.[287]

---

[279]Tamtéž s. 7
[280]Tamtéž s. 6
[281]Tamtéž s. 2
[282] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953*
[283] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953*
[284]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946* s. 6
[285]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947* s. 6
[286]*Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947* s. 6
[287]Tamtéž s. 6-7 Nedostatek krmiva se pokusily sestry řešit i výpravou do Polné na Šumavě a nasušit seno tam (v pohraničí neměl kdo kosit louky). Sestra Afra se vypravila na obhlídku a po zhodnocení situace za ní přijela ještě jedna sestra a dva civilní zaměstnanci z hospodářství. Než se tam dostali, byly už louky téměř posečené, paběrkovalo se na mezích. Další seno se přikoupilo a tamní Vojenská správa zařídila, aby ho do Střelic odjel celý vagón.

Po zestátnění ústavu a poté, co KNV převzal do svých rukou hospodářství, už sestry zápisy o úrodě pravidelně nevedly.

2.4.4. Stavební bytové družstvo Veritas

V roce 1969 se ve Střelicích konala mimořádná[288] generální kapitula na úpravu stanov. Při ní referovala generální představená Jaromíra Němcová o tom, že se jí za celý rok nepodařilo získat vhodný objekt, do kterého by bylo možno přesunout sestry, které jsou od roku 1951 soustředěné v Broumově. Na kapitule padl návrh postavit nový dům, a to ve Střelicích.[289] V říjnu téhož roku bylo rozhodnuto, že se bude stavět jako družstevní výstavba.[290]

Původně se stavba měla uskutečnit ve spojení se střelickým stavebním družstvem, ale nakonec bylo na jaře 1970 rozhodnuto, že sestry budou stavět jako samostatné družstvo Veritas. Hlavní iniciátorkou v této věci byla sestra Karola Juřicová.[291] Na jaře 1970 byly hotové plány, v červnu 1970 dostalo družstvo Veritas stavební povolení a v srpnu byla stavba ve Střelicích zahájena. Příslušné úřady daly souhlas ke svépomocné družstevní výstavbě čtyřiceti pěti bytových jednotek. Stavělo se na pozemku, který byl součástí ústavního parku, ale který podle pozemkových knih byl jak majetkem sester, tak soukromníků (od nich byl posléze získán). Vedením stavby byla pověřena sestra Karola, která proto ukončila pracovní poměr jako vychovatelka a šoférka v ÚSP a stala se zaměstnankyní Stavebního bytového družstva Veritas.[292] Sehnala v okolí asi šest zedníků a další pomocné síly. K dispozici měla konventní dodávku, kterou dovážela pracovníky a někdy i materiál na stavbu. Stavět se mělo svépomocí, takže se od sester, zvláště členek družstva, se očekávala brigádnická pomoc. *„Pracuje se i večer při elektrickém osvětlení.“*[293] 22. listopadu o slavnosti Krista Krále odpoledne byl P. Ambrožem Svatošem OP posvěcen základní kámen (z hrobu bl. Zdislavy v Jablonném) a staveniště.[294] Ten den se náhle zhoršilo počasí: *„Jako by celé*

---

[288] Tehdy se používal termín „speciální“, ne „mimořádná“.
[289] Z vizitačního protokolu – interní dokument kongregace
[290] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1969 s. 2 a 12*
[291] Domnívám se, že v té době psala konventní kroniku (pamětnice si to bohužel nepamatují); píše, že se buduje nový mateřinec kongregace, což není možné dohledat v žádném zachovaném dokumentu. I když chápat to tak bylo možno, protože Broumov byl některými sestrami chápán jako pokračování Řepčína, byly tam zpočátku sestry učitelky z Řepčína a později tam byla generální správa.
[292] Původně to bylo stavební družstvo Brno – Jundrov, do kterého vstoupily první sestry jako členky, postupně i další, až byly sestry jedinými členkami, družstvo bylo přejmenováno na Veritas a převedeno do Střelic (informace z vizitačního protokolu)
[293] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1970*
[294] Obřad vykonal P. Ambrož Svatoš OP, který byl v té době zaměstnán v ústavu jako údržbář – svědectví sestry. Více in: PROKOP, Augustin. *Zemřít láskou – život a dílo P. Ambrože Svatoše OP.* Krystal. Praha 2012 s. 71-76

peklo řádilo kolem a chtělo nás svrhnout, smést do té propasti základů, nad níž jsme stáli s baterkou a svítili Otci provinciálovi na modlitební knihu. Zítra a další dny už bylo zase pěkně.“ [295]

Protože byla mírná zima, práce na stavbě pokračovaly i během ledna 1971. Navážel se materiál. Při skládání pomáhali najatí dělníci i sestry brigádnice. Dojížděly po dvou sestry nejvíce z Broumova (protože to byl nejpočetnější konvent, mnohé byly členkami družstva a stavěly de facto pro sebe), dále z Víceměřic, Kokor a Litoměřic, také pracovaly sestry střelické.[296] Sestra Karola dostala na pomoc generální rádkyni sestru Dagmar Oulehlovou, která se naplno zapojila i do stavebních prací. Poté byla do Střelic na stavbu poslána i sestra Emanuela Machů, která na stavbě pracovala až do jejího uzavření. Na začátku roku 1972 se přistěhovala i další generální rádkyně sestra Dobromila Pevná. A sestry doufaly, že se brzy přestěhuje celá broumovská komunita. V říjnu 1972 už byla novostavba téměř dokončena, prováděly se vnější omítky.[297]

Nadějná situace se změnila 17. ledna 1973. Do ústavu přijel krajský církevní tajemník Dr. Bělohoubek. Jednal s vedoucím a s generální představenou Jaromírou Němcovou a zakázal jí i sestrám z jiných domů dojíždět do Střelic bez jeho vědomí. Stavba byla zapečetěna příslušníky VB a členy MNV. Byl vydán zákaz pokračovat ve stavbě. Generální představená musela vydat klíče od novostavby. A nastal boj sestry Karoly o navrácení domu.

Sestra Karola byla dále vedoucí SBD Veritas. Docházela na stavbu a hlídala ji a současně se všemožně snažila o otevření a dokončení budovy. Věnovala několik let života také korespondenci, ve které usilovala o navrácení budovy SBD.[298] V té době probíhalo slučování místních menších SBD ve větší celky a tak bylo SBD Veritas sloučeno s velkým brněnským SBD Průkopník. Průkopník pak převedl naši bytovku ONV Brno a přes všechny protesty sester byla stavba dokončena v jejich režii a v 28. října 1976 předána veřejnosti jako Domov důchodců.[299]

---

[295] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1970 s. 3, 6, 8, 10, 11*
[296] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1971 s. 1 a 3*
[297] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1972 s. 14*
[298] Psala jak oprávněným orgánům - stavebním úřadům, ONV a KNV, tak i politické reprezentaci (prezident republiky, předseda vlády, generální tajemník KSČ) a VIP osobám - papežský nuncius či Valentina Těreškovová. Dopisy měly stále týž obsah – popis úmyslu stavby, popis zásahu orgánu moci a následně dovolávání se spravedlnosti. Psala je v mnoha kopiích, jsou v několika archivech (částečně i v kongregačním, ale hlavně v MZO), několik jich má autorka této práce v osobním vlastnictví. Celou anabázi zná i z jejího osobního svědectví.
[299] Informace o průběhu stavby jsem čerpala z korespondence sestry Karoly, z kronik konventu, z vizitační zprávy GP Dobromily Pevné a ze vzpomínek sester pamětnic – i těch, co na stavbě pracovaly.

2.4.5. Ukončení činnosti sester ve Střelicích v roce 1984

V roce 1983 se začala zhoršovat situace v našich domech v Kadani, v Broumově a v Litoměřicích. Protože sestry stárly a přibývalo nemocí, ubývalo sil pro službu starým a nemocným sestrám v Kadani, pro pečení hostií v Broumově a chyběly i síly pro práci v semináři a biskupské rezidenci v Litoměřicích. Na několika jednáních generální rady byla tato situace projednávána a na jaře 1983 bylo rozhodnuto, že dojde do 30. června 1984 ke zrušení střelické komunity a sestry budou asignovány do konventů, kde sestry chybí.[300] V červnu 1983 byly zaměstnané sestry generální představenou vyzvány, aby daly v ÚSP výpověď a důchodkyně aby smlouvu obnovily jen na jeden rok. Sestra představená o tom informovala vedení ústavu. Ředitelství usilovalo o posun termínu alespoň u některých sester, ale nestalo se tak. Dvě sestry byly už v průběhu roku asignovány do Litoměřic, jedna do Broumova. 26. června byla v kapli sester poslední mše svatá. 2. července se stěhovala jedna sestra do Litoměřic a 4. července odjelo zbývajících deset sester do Kadaně a Broumova.[301]

---

[300] Záznamy o jednání generální rady v roce 1983 a 1984 – interní materiál kongregace.
[301] *Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1984*. s. 14 a následující

2.5. Sestry dominikánky ve Střelicích po roce 1989

2.5.1. Sametová revoluce. Zákon č. 338/ 1991 Sb. a jeho důsledky

Od chvíle, kdy sestry opustily Střelice, uplynulo jen pět let a přišla sametová revoluce, která vrátila řadě lidí naději na možnost změny systému a přinesla řadu podstatných změn pro církev a řehole. Téměř překotně začaly vznikat církevní školy[302] , rozvíjela se služba Charity, začaly se měnit majetkové vztahy mezi státem a církví.

Na základě Zákona č. 338/1991 Sb, kterým se mění a doplňuje Zákon č.289/1990 Sb. o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého byl České kongregaci sester dominikánek vrácen klášter ve Střelicích.[303]

Sestrám byly vráceny dvě budovy, budova „zámku“ a budova „hospodářství“ Ale nebyly prázdné, sloužily fungujícímu ústavu sociální péče. Budova zámku byla v demolici (chystala se kompletní přestavba). Také obnovené stavební družstvo Veritas požádalo o budovu kláštera ze 70. let a uspělo. I když v budově byl fungující domov důchodců s asi 45 obyvateli. SBD Veritas darovalo budovu České kongregaci sester dominikánek.[304] A pozemek pod budovou také nebyl náš.

Situace nebyla jednoduchá ani lidsky, ani „technicky“. Obyvatelé domova důchodců měli být přestěhováni do nového domova v Zástávce u Brna. Protestovali – ve Střelicích měli jednolůžkové pokoje, které je v Zastávce nečekaly.[305] Domov v Zastávce ještě v roce 1991 nebyl ani zkolaudován, takže nebylo možné přesunout všechny obyvatele najednou. K úplnému uvolnění budovy došlo až v prosinci 1992. A otázka pozemku pod budovou byla dořešena až po dlouhé době jednání směnnou smlouvou, uzavřenou mezi ČKSD a Jihomoravským krajem v roce 2004.[306]

2.5.2. Malý přehled v datech

2.5.2.1. Dominikánky do Střelic

Už 26. dubnu 1990 přišly do Střelic první dvě sestry, do konce roku jich tam bylo osm.[307] V dalším roce jich přibylo deset a koncem roku 1992, v době kdy budovu

---

[302] Naše kongregace jedné z prvních a já jsem byla dvacet pět let její ředitelkou.
[303] Sbírka zákonů ČSFR, částka 66; kongregaci byly zároveň vráceny domy v Brně, v Opavě, Podivicích a Vlaštovičkách u Opavy. Předtím ještě Zákonem 289/1990 Sb. domy v Bojkovicích a Praze, Černé ulici.
[304] Darovací smlouva ze dne 30. 12. 1991 In: Archiv ČKSD.
[305] Podle svědectví obyvatelek Střelic, které v domově důchodců pracovaly, tam byli umisťováni často rodiče a příbuzných politických prominentů, byl to takový „fešácký domov důchodců“ (Zdroj informace si nepřeje být jmenován).
[306] Směnná smlouva mezi JMK a ČKSD. In: Archiv ČKSD
[307] *Kronika České kongregace sester dominikánek 1989-91*

opouštěli civilní důchodci, jich bylo už 21.[308] Byly to sestry z Kadaně, Broumova, Litoměřic a Bojkovic. Další skupina sester přišla v roce 1993 z Bojkovic z důvodů rozšiřování tamní Církevní střední odborné školy, celkem bylo pak v komunitě 33 sester.[309] V roce 1994 bylo ve Střelicích 32 sester důchodkyň, jedna v mladém věku a 3 čekatelky a s nimi ještě dvě civilní paní, které toužily dožít ve společenství sester. Další přesuny se týkaly celých komunit při uzavírání komunity původní: 1995 přišly sestry z Podivic[310], v roce 1999 sestry z Kadaně,[311] a v roce 2003 z Litoměřic[312]. Po generální kapitule 2004 byly do Střelic asignovány sestry seniorky z Brna[313] a po generální kapitule 2014 sestry seniorky z Bojkovic.

2.5.2.2. Převorky[314]

Převorka	Od	Do
S.M.Fulgencie Přidalová	30.4.1991	
S.M.Bohdanka Knotková	30.1.1993	30.1.1999
S.M:Ambrožka Nováková	1.3.1999	19.8.2002
S.M.Kateřina Jochcová	17.9.2002	25.6.2003
S.M:Petra Hartošová	25.6.2003	5.7.2006
S.M:Františka Synková	1.9.2009	1.9.2018
S.M.Terezie Dvořáková	1.9.2018	31.7.2023

2.5.2.3. Pod Charitou

V šedesátých letech minulého století bylo třeba začít řešit situaci většiny řeholních komunit, jejichž členky stárly. Protože nebylo povoleno přijímat nové členky, nastal problém se zajištěním péče o sestry seniorky. Řešením problému tehdejší vláda pověřila ministerstvo kultury a Českou katolickou charitu. Výsledkem hledání řešení bylo zřizování charitních domovů pro řeholnice. Prakticky až do sametové revoluce a někde ještě déle byly práce schopné sestry (mnohé už v důchodovém věku) zaměstnankyněmi ČKCH, a to včetně vedení těchto charitních domovů. Civilní zaměstnanci byli jen údržbáři. Naše sestry takto žily ve dvou velkých charitních domovech v Kadani

---

[308] *Kronika České kongregace sester dominikánek 1992* s. 64
[309] *Kronika České kongregace sester dominikánek 1993* s. 82
[310] V komunitě pak bylo 34 sester. In: *Kronika České kongregace sester dominikánek 1995 s.105-108*
[311] Počet sester stoupl na 46; to je největší počet sester ve Střelicích vůbec. In: *Kronika České kongregace sester dominikánek 1999* s. 208 - 209
[312] Počet sester je 35; i když do komunity přišly další sestry, počet zemřelých je vyšší než příchozích. In*: Kronika České kongregace sester dominikánek 2003* s. 38
[313] Počet sester je 36. *In:Kronika České kongregace sester dominikánek 2004* s.25
[314] Podle knihy asignací a jmenování

a v Broumově. Po roce 1989 se broumovská komunita (a tedy charitní domov) přesunula z větší části do Bojkovic a kadaňská se postupně přesunovala do Střelic. S rozvojem bojkovické CSOŠ zanikl tamní charitní domov a zůstal jediný, střelický. I tam zpočátku pracovaly jenom sestry a pan údržbář, ale brzy se ukázala potřeba přijmout i civilní síly. V roce 1993 přišla první civilní ošetřovatelka, pak kuchařka a uklízečka, a pak už postupně přibývali civilní zaměstnanci v přímé péči i v „zázemí". V roce 2007 nabyl platnosti nový Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb., ČKCH se registrovala jako poskytovatel sociálních služeb a tím se změnily požadavky na provoz, na kvalifikaci zaměstnanců atd. Takže se situace změnila natolik, že ředitelkou domova už nebyla řeholní sestra, v přímé péči byla jen jedna řeholnice, některé sestry důchodkyně měly menší úvazek v kuchyni nebo úklidu a nepřetržitě zůstala sestra jen v pozici hospodářky. Když jsme opouštěly v roce 2023 Střelice, byly jsme zaměstnané už jen dvě na DPP.

Sestry si zpočátku těžko zvykaly na „civily". Protože jsme však měly štěstí na lidsky dobré zaměstnance, postupně jsme se - v řádu let - sžily do fungujícího společenství. Nejvíc se vztahy upevnily během covidové epidemie, kdy opravdu každý spolupracoval s každým a dohromady jsme situaci zvládly.

Díky postupnému přirozenému úbytku sester seniorek se musel během let 2021 až 2023 snižovat i počet zaměstnanců.

Charitní domov pro řeholnice ve Střelicích ukončil svou činnost a zanikl k 1. srpnu 2023 – stejně jako Konvent sester dominikánek ve Střelicích

2.5.2.4. Apoštolát

Apoštolát střelických sester byl v minulosti zaměřen především na svěřence ústavu, které vyučováním náboženství a skutky křesťanské lásky přibližovaly k Bohu. I po návratu sester na konci 20. st. jim zůstala tato cílová skupina – chlapci a děvčata ze sousedního DZP, nyní „Zámečku". Hlavní hybatelkou tohoto působení byla sestra Imelda Kobková OP,[315] která tam učila náboženství a pečovala o „kluky" během jejich účasti na mši svaté v kapli sester. Měla vliv i na zaměstnance domova a rodiče jeho klientů.

Další formou apoštolátu bylo soužití sester s civilními zaměstnanci Charitního domova pro řeholnice. Sestry seniorky svědčily o Bohu, nabízely náboženské tiskoviny,

[315] Více na https://www.dominikanky.cz/o-roli-studia/

modlily se na úmysly zaměstnanců. I sestry v domově zaměstnané měly možnost o Bohu mluvit neformálně i na přání.

Až do covidové epidemie byla mše svatá v kapli zvláště v neděli hojně navštěvovaná střelickými farníky.

Sestry byly také zapojené do přednáškové činnosti pro občany Střelic, do kurzů Alfa apod.

2.5.2.5. Pro kongregaci

Na první pohled by se možná mohlo zdát, že střelický konvent byl především „komunitou se zajištěnou zdravotní péčí“[316] a tedy domem, který tím, že se postará o ty sestry, které to potřebují, vlastně nechává ostatním komunitám „volné ruce“ k tomu, aby se zabývaly především aktivním apoštolátem. To je určitě pravda, ale bylo by to zúžené vidění skutečnosti.

Střelická komunita byla především „domem modlitby“. Všechny sestry kongregace se modlí, ale specifikum těch sester, které už nic nebo skoro nic jiného nemohou, je, že se modlí stále. Vždycky bylo možno o modlitbu sestry seniorky poprosit a sestry se pak modlily věrně a vytrvale.

Střelická komunita byla také místem formace. Nejen trvalé, tím je každé místo, kde sestry žijí. Probíhala tam i pastorace a časná formace. Několikrát byly v devadesátých letech, ale i později, v komunitě čekatelky a postulantky, pětkrát tam probíhal pastorační cyklus Abraham a uskutečnilo se několik setkání prvního stupně pastorace Abram. V letech 2016 – 2020 byla komunita i sídlem noviciátu postupně pro čtyři novicky. Podle potřeby tam byly asignovány i juniorky. Takže taková kongregační „líheň“.

Střelická komunita díky rozlehlosti domu a celkem slušné dopravní dostupnosti byla také místem setkání sester. Řadu let se tam v září v termínu blízkém datu vzniku kongregace konaly tzv. kongregační dny, což bylo setkání všech sester – mezigenerační i mezikomunitní. Konala se tam jednání generálních rad, různá pracovní setkání kongregačních komisí, přípravná setkání před generální kapitulou a další. Příležitostí k setkání byly i obláčky a sliby sester. A pohřby. Se sestrami z jiných komunit jsme slavily i konventní jubilea (100 let od založení komunity, 30 let od posvěcení kaple) a životní jubilea sester.

Sestry k nám také mohly přijet na exercicie nebo na dovolenou. Nebo na brigádu do zahrady či při stěhování na brigádu balící.

---

[316] Tak bývá formulován důvod asignace v případě sester, které tuto péči potřebují.

2.5.2.6. Jdeme Domů

Někdo ze středověkých mystiků přirovnal klášter k předsíni nebe.[317] V případě střelického kláštera to může znamenat i to, že právě tady se pro řadu sester otevřela brána věčnosti. Za posledních 32 let jich bylo osmdesát.

2.5.3. Zrušení komunity a prodej domu

Otázka zrušení střelické komunity nebyla otevřena poprvé na generální kapitule 2020, ale už v roce 2008, kdy se zdálo, že kongregace bude muset dům prodat z ekonomických důvodů. V roce 2008 a 2009 probíhala vážná jednání se zájemcem o dům – s Církví adventistů sedmého[318]. Z prodeje nakonec k velké úlevě střelických sester sešlo.

Sester postupně ubývalo a zajištění péče o ně Charitním domovem začalo být problematické asi o deset let později. Generální kapitula ČKSD v roce 2020 uložila vedení kongregace jako jeden z úkolů hledat řešení péče o sestry seniorky.[319] Hledání urychlilo celkové zhoršení ekonomické situace spojené s válkou na Ukrajině a také výzva k řešení ze strany vedení ČKCH. V listopadu 2022 se konala mimořádná generální kapitula, na které bylo rozhodnuto, že konvent bude zrušen a sestry v létě 2023 přestěhovány do Brna na Veveří 27. Během jara 2023 proběhla řada jednání se zájemci o koupi střeleckého domu. Majitelem domu se k 1. srpnu stala Komunita blahoslavenství. Ke stejnému datu zanikl konvent sester dominikánek ve Střelicích.

---

[317] Lze to chápat různě, třeba i tak, že do nebe se prochází očistcem ;-)
[318] Z vlastních vzpomínek a poznámek – jak generální představená jsem se účastnila jednání.
[319] Akta generální kapituly ČKSD 2020

Závěr

Před sto pěti lety – v roce 1919 – začaly žít a pracovat ve Střelicích sestry dominikánky. Šedesát pět let se sestry systematicky věnovaly výchově a vzdělávání dětí a mládeže (především chlapcům) s mentálním postižením. V bývalém zámku Herbersteinových vznikl konvent a sestry založily a rozvíjely ústav a pomocnou školu. Název ústavu i školy se v průběhu jejich historie několikrát měnil, ale smysl a cíl práce sester zůstával stejný – maximálně rozvíjet svěřence po všech stránkách a tím je dovézt k určité soběstačnosti a práceschopnosti, přiblížit je sobě samým, ostatním lidem a také k Bohu.

Střelický ústav s pomocnou školou byl jedním z prvních speciálně pedagogických zařízení na Moravě a celou dobu své existence si udržoval vysokou úroveň. Sestry učitelky získávaly pro svou práci potřebnou kvalifikaci. Kvalita jejich práce byla pravidelně sledována školní inspekcí i úřady odpovědnými za sociální péči. Zařízení bylo cílem řady exkurzí a odborných návštěv a působilo i jako metodické centrum. A tento vysoký standard sestry zachovaly i po roce 1948, kdy už jim ústav nepatřil a postupně ztrácely i možnost přímého výchovného působení. Konvent sester zanikl v roce 1984 a dominikánky poprvé opustily Střelice.

O pět let později přišla sametová revoluce. Na základě Zákona č. 338/1991 Sb, byl České kongregaci sester dominikánek vrácen klášter ve Střelicích a tím se otevřela možnost návratu, kterou sestry využily. Už se nevrátily jako učitelky a vychovatelky, ale jako seniorky a klientky Charitního domova pro řeholnice, zřizovaného Českou katolickou charitou. Klientům sousedního ÚSP se neuzavřely, chlapci chodili do kaple sester na mši svatou, sestra docházela učit náboženství – bývalé vztahy pokračovaly. Ještě dalších třicet let. Mimořádná generální kapitula kongregace v roce 2022 rozhodla o zrušení konventu a prodeji domu, protože sestry postupně získávaly Boží asignaci a nebylo možné dál udržet téměř prázdný dům. Budova byla prodána Komunitě blahoslavenství, která v ní začala působit a pořádat duchovní akce pro veřejnost a tak pokračuje původní poslání místa – práce pro lidi a pro Pána.

Věřím, že tato moje práce doplní předchozí pokusy sester o napsání dějin střelické komunity nejen tím, že se týká i doby po sametové revoluci, ale také mým zorným úhlem speciálního pedagoga a bývalé ředitelky školy[320] a že nebude obohacením jen

[320] Církevní střední odborná škola Bojkovice

pro mne, ale také pro sestry a další zájemce, kteří se budou dále dějinám kongregace či moravské církve věnovat.

Seznam literatury

Prameny:

Generální archiv České kongregace sester dominikánek Brno

Řepčín: kronika mateřince 1890-1914. Rukopis. 281 s. sign KM2

Řepčín: kronika mateřince 1915-1926. Rukopis. 172 s. sign KM3

Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích. Rukopis. 196 s. sign. KD25A.

Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1946. Strojopis.

Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1947. Strojopis.

Opis konventní kroniky filiálního kláštera sester dominikánek ve Střelicích za rok 1948. Strojopis

Konventní kronika za rok 1949. Strojopis.

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1950. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1951. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1952. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1953. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1954. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1955. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1956. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1957. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1958. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1959. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1960. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1961. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1962. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1963. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1964. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1965. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1966. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1967. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1968. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1969. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1970. Strojopis

Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1971. Strojopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1972. Strojopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1973. Strojopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1974. Strojopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1975. Rukopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1976. Rukopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1977 a 1978. Rukopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1979. Rukopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1980. Rukopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1981. Rukopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1982. Rukopis
Kronika konventu sester dominikánek ve Střelicích za rok 1983 a 1984. Rukopis.
Kronika konventu Střelice – do roku 2007. Rukopis.
Kronika konventu Střelice. 2008 – 2013. Rukopis.
Kronika konventu Střelice 2014 – 2023. Rukopis.
Kronika Brno 1912-1940 (rukopis). sign. KD3A.
Kronika České kongregace sester dominikánek 1989 – 1991
Kronika České kongregace sester dominikánek 1992
Kronika České kongregace sester dominikánek 1993
Kronika České kongregace sester dominikánek 1994
Kronika České kongregace sester dominikánek 1995
Kronika České kongregace sester dominikánek 1999
Kronika České kongregace sester dominikánek 2003
Kronika České kongregace sester dominikánek 2004
Kronika České kongregace sester dominikánek 2014
Stanovy sester třetího řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy, Praha: Vlast 1909.
Stanovy sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy, tisk vlastní, 1936
Stanovy a směrnice České kongregace sester dominikánek, Ústřední církevní nakladatelství Praha, 1983
Protokoly jednání generálních rad (1982 – 2001)
Vizitační protokoly (1974-1995)
Vizitační zprávy (1974-1995)
Akta generálních kapitul
Kniha asignací a jmenování

Seznam sester v kongregaci zemřelých

Kongregační korespondence

Darovací smlouva mezi ČKSD a SBD Veritas. 1990.

Směnná smlouva mezi JMK a ČKSD. 2004

Osobní svědectví sester (únor a březen 2024)

Zápisy o kongregaci sester Cyrillo-Methodějských na Moravě (fotokopie kroniky do roku 1930, 53s.)

Obecní úřad Střelice (knihovna):

Kronika obce Střelic, rukopis, 1124 s.

(digitalizovaná verze zapůjčena v knihovně Obecního úřadu Střelice – 6 CD)

Literatura:

BALÍK, Stanislav; HANUŠ, Jiří. *Katolická církev v Československu 1945–1989.*CDK. Praha, 2007.

BĚHALOVÁ, Jiřina. *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci – Řepčíně.* I .díl, 1.část,1949.

BĚHALOVÁ, Jiřina. *Dějiny sester III. řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy s mateřincem v Olomouci – Řepčíně.* I. díl, 2. část

ČERNUŠÁK, Tomáš; NĚMEC, Damián a PROKOP, Augustin. *Historie dominikánů v českých zemích.* Dominicana. Praha: Krystal OP, 2001. ISBN 80-85929-50-3.

FOLTÝN, Dušan a kol.: *Encyklopedie moravských a slezských klášterů.* Praha: Libri, 2005. ISBN 80-7277-026-8. 878

HŘEBAČKOVÁ, Helena: *Stručný nástin působení sester dominikánek ve školství.* Olomouc, 1993. Závěrečná práce. Univerzita Palackého. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PhDr. Drahomíra Holoušová.

HŘEBAČKOVÁ, Helena: Dominik a jeho poslání kázat. *Opusculum.* Praha: Kazatelské středisko České dominikánské provincie. 2021, č. 4

HŰBNEROVÁ, Andrea: *Dominikánky ve stínu hákového kříže (1938 – 1945).* Seminární práce. Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D

KOUDELKA, Vladimír J. *Dominik: zvěstování Božího slova.* Krystal (Sursum). Tišnov: Sursum, 1992. ISBN 80-901038-4-7.

NERADOVÁ, Marie: *Vznik a prvních padesát let České kongregace sester dominikánek. Historicko-právní studie.* Olomouc, 1997. Závěrečná práce. Univerzita Palackého Cyrilometodějská teologická fakulta. Vedoucí práce ThLic. Damián Němec OP

PROKOP, Augustin. *Zemřít láskou – život a dílo P. Ambrože Svatoše OP.* Krystal. Praha 2012

ZOUHAR, Jakub: *Česká dominikánská provincie v raném novověku (1435 – 1790).* Praha, 2007. Doktorská disertační práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce: doc. PhDr. Ivana Čornejová

ŽÁKOVÁ, J., PÁLKOVÁ, B., *Druhé padesátiletí České kongregace sester dominikánek 1939-1989,* tisk pro vlastní potřebu, Brno 2003

,

.

Internetové zdroje:

https://www.dominikanky.cz/o-roli-studia/

https://www.aic.cz/osvobozeni/americka-vojska-v-cechach/potravinova-pomoc-unrra/

ŠUSTROVÁ, Radka: *Děti a válka. České a německé děti v Protektorátu Čechy a Morava.*https://www.ustrcr.cz/data/pdf/publikace/sborniky/valecny-prozitek/sustrova-radka.pdf

Právní normy:

Zákon č. 95/1948 Sb. *Zákon o základní úpravě jednotného školství (školský zákon)*

Zákon č. 108/2006 Sb. *Zákon o sociálních službách*

Zákona č. 338/1991 Sb., *kterým se mění a doplňuje Zákon č.289/1990 Sb. o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého*

Seznam používaných zkratek

bl. blahoslavený/á

c.k. císařský/á a královský/á

CM cyrilometodějky

ČKSD Česká kongregace sester dominikánek

ČSFR Československá federativní republika

Dr. doktor

HP „horsepower“ – koňská síla = starší jednotka výkonu

insp. inspekční

JMK Jihomoravský kraj

K koruna

Kč koruna česká

Kčs koruna československá

KLV Kinderlandverschickung –„odesílání dětí ze země“ – vysvětlení v poznámce pod čarou 174 na s. 37 této práce

KNV Krajský národní výbor

MNV Místní národní výbor

ONV Okresní národní výbor

OP Ordo praedicatorum (řád kazatelů = dominikánský řád)

P. páter (otec ve významu kněz)

s. sestra

SBD stavební bytové družstvo

sv. svatý/á

t. r. toho roku

tzv. tak zvaný/á

UNRRA United Nations Relief and Rehabilitation Administration – vysvětlení v poznámce pod čarou 232, s. (projekt mezinárodní humanitární pomoci)

Seznam příloh:

1: Záznam o koupi domu v kronice obce Střelice

2: Kupní smlouva – strana 5 s podpis, kolky a ověřením

3: Domácí řád ústavu pro duševně úchylnou mládež od S.M.Cecílie Nesvadbové (přepis)

4: Počty sester střeleckého konventu v letech 1919 až 1945

5: Počty chovanců ústavu a žáků pomocné školy 1932 až 1944

6: Poslední dny války (zkrácený přepis záznamu v kronice)

7: Budova kláštera a interiér kaple (mezi lety 1950 a 1960)

8: Budova kláštera

9: Práce s chovanci (před rokem 1940)

10: Stavba nového domu v letech 1971 – 1972

11 Brigádnice a brigádníci Budova kláštera v červnu 2023

12: Sbírka zákonů 338/1991 – vrácení budov a pozemků ve Střelicích

13: Budova na jaře 2023

14: Budova na jaře 2023

15: Setkávání

Přílohy

Příloha č. 1: Záznam o koupi domu z roku 1918 v kronice obce Střelice

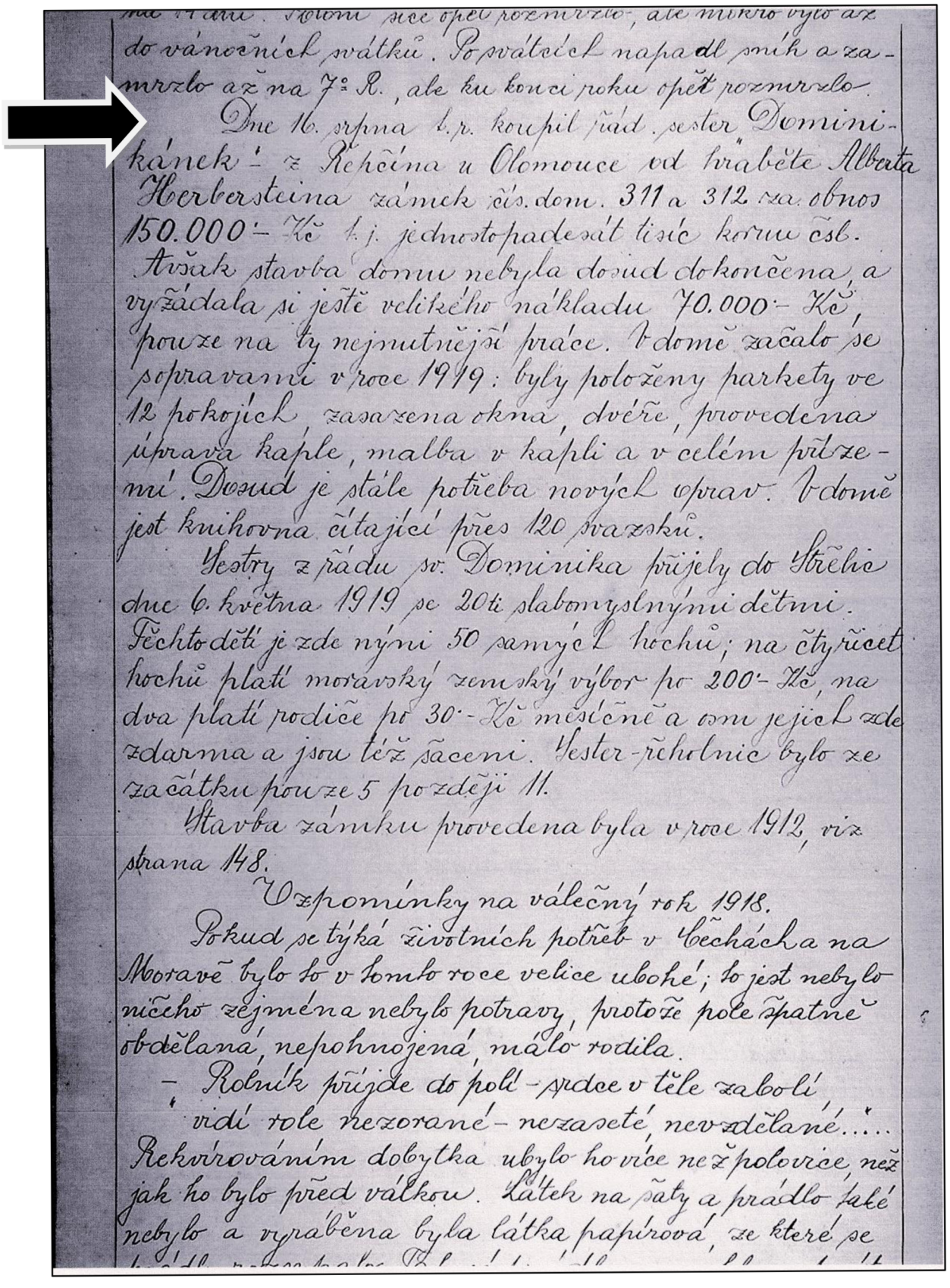

do Vánoc. Potom sice opět rozmrzlo, ale mokro bylo až do vánočních svátků. Po svátcích napadl sníh a zamrzlo až na 7. R., ale ku konci roku opět rozmrzlo.

Dne 16. srpna t.r. koupil řád. sester Dominikánek z Řehčína u Olomouce od hraběte Albrata Herbersteina zámek čís. dom. 311 a 312 za obnos 150.000.– Kč t.j. jednostopadesát tisíc korun čsl. Avšak stavba domu nebyla dosud dokončena a vyžádala si ještě velikého nákladu 70.000.– Kč, pouze na ty nejnutnější práce. V domě začalo se opravami v roce 1919: byly položeny parkety ve 12 pokojích, zasazena okna, dvéře, provedena úprava kaple, malba v kapli a v celém přízemí. Dosud je stále potřeba nových oprav. V domě jest knihovna čítající přes 120 svazků.

Sestry z řádu sv. Dominika přijely do Střelic dne 6. května 1919 se 20ti slabomyslnými dětmi. Těchto dětí je zde nyní 50 samých hochů; na čtyřicet hochů platí moravský zemský výbor po 200.– Kč, na dva platí rodiče po 30.– Kč měsíčně a ostatní jejich zde zdarma a jsou též šaceni. Sester-řídnic bylo ze začátku pouze 5 později 11.

Stavba zámku provedena byla v roce 1912, viz strana 148.

Vzpomínky na válečný rok 1918.

Pokud se týká životních potřeb v Čechách a na Moravě bylo to v tomto roce velice ubohé; to jest nebylo ničeho zejména nebylo potravy, protože pole špatně obdělaná, nepohnojená, málo rodila.

„Rolník přijde do polí – srdce v těle zabolí,
vidí role nezorané – nezaseté, nevzdělané.....“

Rekvirováním dobytka ubylo ho více než polovice, než jak ho bylo před válkou. Látek na šaty a prádlo také nebylo a vyráběna byla látka papírová, ze které se

Příloha č. 2: Kupní smlouva – strana 5 s podpisy a kolky

1/ das Eigentumsrecht zu Gunsten des „ Konvent Sester Dominikánek v Brně ", und

2/ das Pfandrecht für die Kaufschillingsrest - forderung von 100.000 K sammt 5 1/2 % Zinsen, Rentensteuer, Zuschlägen und etwaigen Nebengebühren bis zur Höhe von 3000 K, zu Gunsten der hochgeborenen Herrn Albert Graf Herber - stein und Frau Eleonore Gräfin Herberstein geb. Altgräfin Salm einverleibt werde.

8.

Dieser Vertrag tritt erst nach erlangter behördlichen Genehmigung in Kraft.

Urkund dessen die beglaubigten Unterschriften beider Vertragsteile.

B R Ü N N, am 16. August 1918.

Konvent sester Dominikánek v Brně – představená: S. M. Cecilie Nesvadbová

Eleonore Gräfin Herberstein geborene Altgräfin Salm

K. K. BEZIRKSGERICHT BRÜNN STADT 19 VIII 1918

Zahl Eigentumsregister Zahl G. 567/18

Vorstehende Unterschrift der Schwester in Brünn Hindenburg.

Identität dem Gerichte gesetzmässig bestätigt

Příloha č. 3: Domácí řád ústavu pro duševně úchylnou mládež od S.M.Cecílie Nesvadbové

1. Organizace:

Ústavy rozděleny podle pohlaví – v Brně ústav pro děvčata (50-60) s oddělením pro nemocné, ve Střelicích ústav pro chlapce (80-90) s oddělením pro úplné idioty.

V Brně sídlo správy obou ústavů a přijímací kancelář. V každém ústavě zřízena pomocná škola pro děti vzdělávání schopné, pracovna pro dívky a dílny pro chlapce (obuvnická a stolařská). Odrostlejší – práce v zahradnictví, v domácnosti, v hospodářství.

2. Účel ústavu:

Vychovati i z dětí méněcenných platné neb alespoň neškodné členy společnosti lidské a odváděti je od dráhy zločinné, na kterou děti takové pravidelně upadají.

3. Přijímaní a propouštění dítek:

Děje se na základě písemné žádosti rodičů neb jejich zástupců. K žádosti: rodný a křestní list, domovský list, lékařské vysvědčení, aby bylo zjištěno, zda a ve které míře je dítě slabomyslné.

Poznámka: Zemský výbor moravský přiděluje těmto ústavům děti slabomyslné a hradí buď úplně nebo částečně náklady na ně. 1K – 2K- 3K denně. Žádá-li uchazeč o tuto zemskou podporu, doloží k zemskému výboru vysvědčení chudoby.

Dle stupně slabomyslnosti se dítě vřadí do určité třídy nebo oddělení, jak toho duševní stav jeho vyžaduje:

a) pomocná škola (v obou ústavech) – pro dítky vzdělávání schopné – statut a osnovy schváleny zemskou školní radou
b) dítky vzdělávání školního neschopné zaměstnávají se snadnější prací v domácnosti neb v hospodářství
c) úplní idioti ošetřováni jsou ve zvláštním oddělení, od ostatních zcela odloučeném

Obvykle v ústavu zůstávají do 18ti let; dříve mohou být propuštěny na žádost rodičů nebo pokud se zlepší jejich duševní stav do té míry, že jsou schopny pokračovat ve škole obecné nebo v přiměřeném zaměstnání řemeslném nebo se uplatniti při domácí a polní práci za spolehlivého dozoru.

Pokud dítě nemá blízké příbuzné, neb žádá-li obec, aby úplní idioti i po 18tém roce zůstali v ústavě, ponechají se takoví v oddělení pro dospělé na neurčito. (Aby ušli osudu býti terčem posměchu na obci a sami se nestali nebezpečnými svému okolí).

Po celou dobu pobytu dítěte vedou se o něm záznamy v osobním archu.

4. Dozor

Děti slabomyslné vyžadují stálého dozoru a nelze je ponechat ani okamžik samotny. V každém oddělení musejí býti dvě dozorkyně: pěstounka, která řídí zaměstnání dětí, a ošetřovatelka, která obstarává jejich běžné potřeby. V noci se na dozoru střídají.

5. Denní pořádek

Ráno vstávají děti v určitou hodinu (6h), večer jdou v určitou hodinu spát (7h).

Umývání se děje ráno i večer za pomoci ošetřovatelek a starších dětí, které pomáhají také při oblékání a svlékání nemocných.

Modlitby jsou krátké a dějí se ráno a večer, před jídlem a po jídle. V neděli zúčastňují se schopnější děti služeb Božích.

Školní vyučování trvá od 9 do 11 dopoledne a od 2 do 4 odpoledne. Odpolední hodiny jsou věnovány ručním pracím, vycházkám a pracím v zahradě (u dětí školou povinných)

Starší chovanci zaměstnávají se v dílnách, v hospodářství, v zahradě a v lese po všechen čas k práci určený.

Přihlížeti jest k tomu, aby děti co nejvíce se pohybovaly venku, také idioti buďtež často na čerstvý vzduch vynášeni.

Strava rozdává se 5x denně; jest jednoduchá, ale výživná.

6. Lékařský dozor

Lékařská prohlídka děje se hned při přijetí dítěte do ústavu, potom vždy pravidelně 2x za měsíc. Lehce churavé děti ošetřují se v domácí nemocnici. Vážné a těžké případy léčí se v „Dětské“ neb „Zemské“ nemocnici v Brně. Každé lékařské šetření zaznamenává se v popisném archu, oddělení „lékařský nález“, jenž pro každé dítě zvláště jest veden.

7. Pokyny pro ošetřovatelky

Čištění a desinfekce ložnic děje se denně dozorkyněmi za pomoci starších dětí. Ložnice se větrají celý den, v zimě přiměřeně. Jednou za týden se všechny děti vykoupají, je-li třeba, i častěji. Své prádlo a šatstvo má každé dítě poznačeno číslem a hned při přijetí dítka se zapíše, kolik kusů to které dítě si přineslo. Ústavní šaty nosí pouze děti nemajetné.

Příloha č. 4: Počty sester střeleckého konventu v letech 1919 až 1945[321]

Rok	Sester celkem	Z toho kůrových[322]	Z toho pomocných[323]	Poznámka
1919	6	3	3	3 učitelky, ošetřovatelka, kuchařka a sestra na domácí práce
1920	7	neuvedeno	neuvedeno	2 dostaly asignaci jinam, 3 přišly
1921	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	
1922	6			1 ubyla a 2 se vyměnily
1923 - 1927	Počty nezjištěny, zápisy v kronice velmi krátké, lze vyčíst informace o některých asignacích, ale zřejmě nejsou kompletní			
1928 - 1931	Změna kronikářky, počty sester neuvádí, jen počty chovanců			
1932	14	neuvedeno	neuvedeno	
1933	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	
1934	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	
1935	15	7	8	
1936	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	
1937	18	9	9	Vč. Veroniky Chuchmové, která je v ústavu pro duševně choré v Brně-Černovicích
1938	17	9	8	dtto
1939	17	8	9	dtto
1940	18	8	10	dtto
1941	18	8	10	dtto
1942	20	9	11	dtto
1943	19	11	8	Veronika Chuchmová zemřela
1944	17	9	8	

[321] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*

[322] *Kdežto jedna část sester kongregace bl. Zdislavy jest zaměstnána ve škole a jest vedle svých řeholních cvičení povinna zasvětit všechen čas výchově a vyučování dívek nebo dítek vůbec … druhá část řeholnic, pode jménem sester pomocných, věnuje se práci tělesné potřebné ku hmotnému zachování a udržování domů kongregace*. In: Stanovy sester třetího řádu sv. Dominika kongregace bl. Zdislavy, Praha: Vlast 1909. s. 61-62 Toto dělení v důsledku internace sester zaniklo po roce 1950.

[323]

Příloha č. 5: Počty chovanců ústavu a žáků pomocné školy 1932 až 1944[324]

Rok	Počet chovanců	Z toho v pomocné škole
1932	54	25 (+ 2 docházeli ze Střelic)
1933	58 (během roku 67)	26
1935	56	neuveden
1937	57 (během roku 66)	neuveden
1938	57 (51 ke 31.12.)	22
1939	50	neuveden
1941	47	neuveden
1942	52 (45 nadačních)	neuveden
1944	6	neuveden

[324] *Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích*

Příloha č. 6: Poslední dny války (zkrácený přepis záznamu v kronice)

16. dubna bylo přerušeno poštovní spojení a přestaly jezdit vlaky. 18. dubna bylo slyšet velmi blízko ruská děla (asi z Ořechova – 8 km). Sestry byly vyzvány, aby se i s chovanci přesunuly do krytu. V 18 hodin přijely německé tanky, které zůstaly kolem budovy a na sesterských pozemcích. Mezi 22 a 24 hodinou se venku střílelo (kněz udělil všem v krytu absoluci). Po půlnoci tanky odjely směrem ke Střelicím. Když sestry vyšly z krytu, bylo vidět, že na více místech v okolí hoří. Od dvou do šesti bylo zase slyšet střelbu. Po šesté podal sestrám kněz svaté přijímání, a protože to situace dovolovala, v 9 hodin sloužil v kapli mši svatou.

Po sedmé hodině se objevili první kozáci od lesa, poté přijížděli na koních od Radostic a pokračovali ke Střelicím. Sestry je nejprve radostně vítaly s vínem a občerstvením. Pak ale odbočily vozy ze silnice, také nákladní auta s děly a všichni se utábořili na sesterských pozemcích. Obsadili hospodářství, pak pole s žitem a řepou, vozy byly v osázené zelinářské zahradě, na hřišti. V květinové zahrádce zakopali dalekonosná děla, jedno protiletadlové bylo na trávníku mezi jabloněmi. 19. dubna byly sestry s děvčaty v krytu až do večera, ale protože se tam pohybovali vojáci, odstěhovaly se do 1. patra do jídelny. Chovanci s naším zaměstnancem z hospodářství byli ve vedlejším pokoji.

Další den dům obsadil lazaret. Nebylo dost postelí, proto používali skříně a slámu, chvojí a rozpárané slamníky. V bývalé kapli byl operační sál. Lazaret zůstal asi týden.

Hned v prvních dnech zmizel všechen živý i mrtvý inventář z hospodářství. Zachránily se jen obě kozy, obě husy a několik králíků. Kolem domu zůstalo „hnojiště“ – krvavé obvazy, vnitřnosti poražených zvířat, zdechlí koně.

Několikrát za den domem procházeli vojáci. Na noc se sestry zamykaly a zabarikádovaly. Přesto 30. dubna o půl jedenácté v noci vniklo do domu osm ozbrojených vojáků a vnikli i do jídelny, kde sestry nocovaly. Dvě sestry při tom byly zraněny. Vnikli také do nemocničky, kde vzali dvoje hodinky, 60.000 v hotovosti a další věci, které byly donedávna zakopány v lese. Další den se tři vojáci vrátili, aby pokračovali v loupení. Vnikli do cely představené a ložnice sester. Když sestry vyšly, začali po nic střílet. Sestry volaly z oken o pomoc. To slyšeli vojáci na silnici, odzbrojili lupiče a odvedli do vězení. Sestrám byla slíbena hlídka na noc, ale nikdo nepřišel. Další noc opět přišli vojáci - lupiči, opět se střílelo, sestry se schovaly do koupelny a opět volaly z okna o pomoc. Než se podařilo domluvit noční hlídání, nastěhovalo se

do hospodářství asi dvacet vojáků – telefonistů, kteří po dohodě s hlídkou a sestrami převzali ochranu budovy.

6. května opět sanitka přivezla raněné a opět fungoval v budově lazaret. Zemřelí vojáci z obou lazaretů byli pochováni do zahrady, také asi třicet nedaleko padlých ruských vojáků. 12. května byli všichni ranění odvezeni do nemocnice v Brně. 13. května odjeli vojáci, o něco později telefonisté. Přestože celková škoda na budově a pozemcích přesáhla 300.000 Kč, budovy zůstaly celé.[325] Před vánočními svátky došlo k exhumaci ruských vojínů, kteří zde byli pohřbeni. Vykopáno a převezeno jich bylo dvacet devět. *„Tím zmizel „ruský hřbitov“*.[326]

Do hospodářství se nastěhovalo ještě jednou čtrnáct vojáků s padesáti kravami, které honili na pastvu a mléčné výrobky dodávali do vojenské nemocnice v Troubsku; zůstali do poloviny června.[327]

Jeden z chovanců nalezl v lese nevybuchlou munici, neopatrně s ní manipuloval – a následně podlehl poranění, které vzniklo výbuchem.[328]

---

[325]*Kronika ústavu sester Dominikánek ve Střelicích.* Rukopis, s. 182 - 185
[326]Tamtéž s. 196
[327]Tamtéž s. 185
[328]Tamtéž s. 187

Příloha č. 7: Budova kláštera a interiér kaple (mezi lety 1950 a 1960)

Budova kláštera

Předkoncilní podoba kaple

Přenosný oltář pro mše sv. ve vestibulu

Příloha č. 8: Budova kláštera

Budova kláštera (po roce 1930)

Obraz od S. M. Jarolímy Tučové OP (krátce po roce 1950)

Příloha č. 9: Práce s chovanci (před rokem 1940)

Chovanci v kuchyni

Chovanci v zahradě

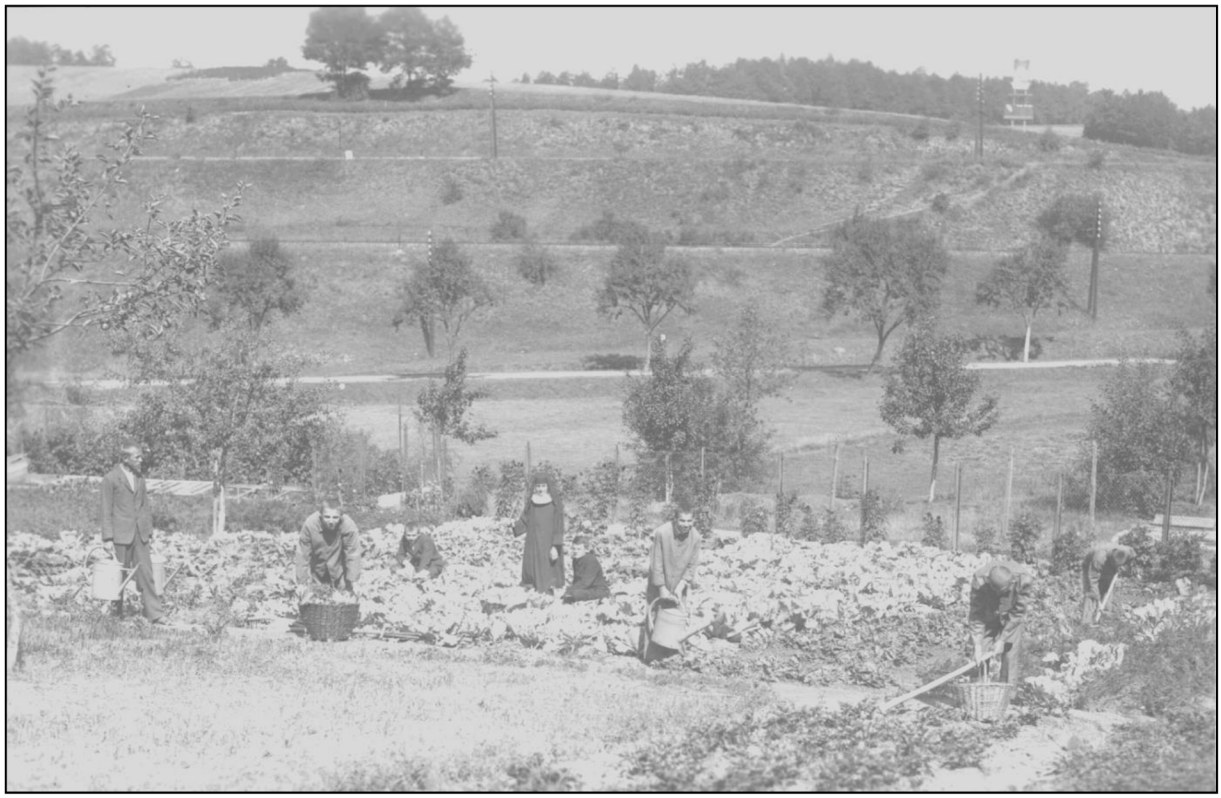

Příloha č. 10 Stavba nového domu v letech 1971-1972

Stavba nové budovy (pohled od východu)

Příloha č. 11 Brigádnice a brigádníci

Příloha č. 12

Sbírka zákonů 338/1991 – vrácení budov a pozemků ve Střelicích

15. Řeholní dům Brno, Nábř. kpt. Jaroše 25

čp. 1940 (budova) se stavební plochou č. k. 3605
pozemek č. k. 3606 zahrada
Vlastník: čs. stát - FMNO
Uživatel: jako vlastník
Zapsáno u SG Brno-město na LV č. 1446 pro obec Brno a k. ú. Černé Pole

16. Řeholní dům Perná

pozemky č. k. 241 stavební plocha (klášter), 245/1 stavební plocha (úřední budova)
Vlastník: čs. stát - MNV Perná
Uživatel: jako vlastník
Zapsáno u SG Břeclav na LV č. 1 pro obec a k. ú. Perná

Česká kongregace sester dominikánek - dominikánky

17. Konvent dominikánek Brno

čp. 469 (budova) se stavební plochou č. k. 402
pozemek č. k. 403
Vlastník: čs. stát - MV ČR
Uživatel: jako vlastník
Zapsáno u SG Brno-město na LV č. 102 pro obec Brno II a k. ú. Veveří

18. Řeholní domy Opava - předměstí

čp. 869 (budova) se stavební plochou č. k. 2611
čp. 1205 (budova) se stavební plochou č. k. 2609/1
čp. 878 (budova) se stavební plochou č. k. 2608/1
pozemky č. k. 2610 zahrada, 2609/2 ostatní plocha - zahrada, 2608/2 stavební plocha
Vlastník: čs. stát - Okresní ústav sociálních služeb Opava
Uživatel: jako vlastník
Zapsáno u SG Opava na LV č. 1789 pro obec Opava a k. ú. Opava-předměstí

19. Řeholní dům Podivice

čp. 100 (budova) se stavební plochou č. k. 143
pozemek č. k. 142 stavební plocha (stodola)
Vlastník: čs. stát - FMNO
Uživatel: jako vlastník
Zapsáno u SG Vyškov na LV č. 100 pro obec a k. ú. Podivice

20. Klášter dominikánek Střelice u Brna

čp. 312 (budova) se stavební plochou č. k. 2581
čp. 311 (budova) se stavební plochou č. k. 2582
pozemky č. k. 2590 sad, 2595 ostatní plocha
Vlastník: čs. stát - Okresní ústav sociálních služeb Brno-venkov
Uživatel: jako vlastník
Zapsáno u SG Brno-venkov na LV č. 1079 pro obec a k. ú. Střelice

21. Klášter dominikánek Vlaštovičky u Opavy

pozemky č. k. 32/1 zahrada, 32/3 zahrada, 19 stavební plocha, 35 zahrada
Vlastník: čs. stát - MNV Opava
Uživatel: jako vlastník

Příloha č. 13 Budova na jaře 2023

Budova kláštera na jaře 2023

Kaple – Květná neděle 2023

Příloha č.14 Budova na jaře 2023

Budova kláštera v červnu 2023

Příloha č. 15 Setkávání

Setkání při 30. výročí posvěcení kaple

Dominikánky a Komunita blahoslavenství

Anotace:

Práce popisuje působení sester dominikánek ve Střelicích u Brna od založení komunity v roce 1919 do jejího zrušení v roce 2023. Toto působení sleduje ze dvou úhlů: jako výchovnou a vzdělávací činnost v jimi založeném ústavu a pomocné škole a jako život řeholní komunity. Stručně jsou zmíněny historické okolnosti, které výrazněji ovlivňovaly život a působení sester.

Klíčová slova: sestry dominikánky, Střelice, ústav, pomocná škola, svěřenci/chovanci, charita

Annotation:

The thesis describes the activities of the Dominican Sisters in Střelice near Brno from the community's founding in 1919 until the leaving of the last sisters in 2023. The thesis maps especially two kinds of sisters' activity. First, the education and teaching in the institute and auxiliary school founded by them, secondly the life of the religious community. The historical circumstances that had a significant impact on the sisters' lives and work are also briefly mentioned.

Keywords: Dominican sisters, Střelice, institute, auxiliary school, wards/pupils, charity